

**ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ӨНІРЛІК
ОРТАЛЫҒЫ» КММ**

**КГУ «РЕГИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ
И ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ» УПРАВЛЕНИЯ
ОБРАЗОВАНИЯ АКИМАТА
КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ**

Педагогика ғылымдарының кандидаты, Философия Докторы (PhD)
Е. А. Петренко редакциясымен

**Білім беру мекемелерінің психологтарына
арналған «Балалар мен жасөспірімдердің
суицидтік мінез-құлқының алдын алу»
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР ЖИНАҒЫ**

Қостанай қ, 2022 ж.

Жинақта негізгі ұғымдар ұсынылған және сипатталған: суицидтік мінез-құлықтың даму динамикасы, нормативтік құқықтық құжаттар, Қостанай облысы бойынша статистика, психологиялық қызметтің құжаттары, алдын алу және түзету бойынша әдістемелер

Білім беру мекемелерінің психологтары үшін, сондай-ақ мектептің, ТЖКБ, білім беру мекемелерінің оқу-тәрбие үдерісіне мүдделі барлық қатысушылар үшін ұсынылады.

МАЗМҰНЫ

1. Әлемдегі және ҚР суицид проблемасының өсу динамикасының ауқымы. Қостанай облысы бойынша әрекет және аяқталған суицидтер статистикасы	4
2. Психологиялық қызметтің құжаттамасы	9
3. Әдістемелік құралдар.	12
Қосымшалар	22
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:	63

*«Өзіне-өзі қол жұмсаушы, сайып келгенде,
өлімнен емес өмірден қорқады...»
В. Франкл*

Кіріспе

Өзін-өзі өлтіру күрделі кешенді проблема болып табылады және осы құбылысты зерттеу философия саласында басталған. Альбер Камю: "Шын мәнінде бір ғана күрделі философиялық мәселе - өзіне-өзі қол жұмсау мәселесі бар, деп есептеген. Өмір сүру – соған тұрарлық па, осы сұрақ шешілсе – философияның іргелі сұрағына жауап бердің деген сөз. Қалғанның бәрі – екінші дәрежелі".

Бала құқықтарын қорғау комитеті мемлекеттің өзіне өзі қол жұмсауға, әсіресе кәмелетке толмағандар арасында, қарсы күрестегі елеулі күш-жігерін атап өтеді, бұл олардың санын азайтуға мүмкіндік берді. Сонымен қатар, балалардың өзіне-өзі қол жұмсауы бұрынғысынша елдегі жасөспірімдер өлімінің негізгі себебі болып табылады. Балалардың құқықтарын қорғау комитеті жасөспірімдер арасында өзіне-өзі қол жұмсауды және суицидтік мінез-құлықты болдырмау бойынша өз күш-жігерін жандандыруды және психикалық денсаулықты қорғау бағдарламаларын және өзіне-өзі қол жұмсауға бейім жасөспірімдердің ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін арнайы оқытылған мектеп психологтарының қызметтерін ұсыну сияқты басқа да шараларды қабылдауды ұсынады.

Фактілерді талдау көрсеткендей, кәмелетке толмағандар арасында өз-өзіне қол жұмсаудың 62% - ы айналасындағылармен де, өз-өзімен де жанжалдар кесірінен, сондай-ақ отбасында өзара түсіністіктің жоқтығына байланысты жасалады. Негізінен, жасөспірімдер өздерінің проблемаларына ата-аналары мен мұғалімдерінің немқұрайдылығына байланысты өз-өзіне қол жұмсауға келеді, осылайша өздерінің яки бұзылған құқықтарын қорғауға тырысады. Мұндай қадамға, әдетте, тұйық, мінез-құлық жағынан осал, жалғыздықтан және өзінің қажетсіздігінен зардап шегетін, өмірдің мәнін жоғалтқан, сондай-ақ демонстрациялық мінез-құлыққа бейім балалар мен жасөспірімдер барады. Сондай-ақ өз-өзіне қол жұмсаудың себебі ата-аналар мен жасөспірімдердің өздерінің маскүнемдігі мен нашакорлығы, адамның жеке психологиялық ерекшеліктері, ішкі тұлғалық жанжал, т. б. қақтығыстар болуы мүмкін.

Жүргізілген талдау нәтижесінде Қазақстанда жасөспірім және жас адамдар өзіне өзі қол жұмсауға ұшырайтыны анықталды. Сондай-ақ, суицидтің ең қауіпті жас мөлшері - бұл жыныстық рөлді сәйкестендірудің қалыптасу кезеңі, мұңлы махаббат, достармен, ата-аналармен қақтығыстар туындаған кезде және мектеп проблемалары ерекше өткір қиалтатыны анықталды. Клиникалық-эпидемиологиялық зерттеулер балаларда суицид өлім себептерінің

арасында 10-шы орында тұрғанын көрсетеді, ал жасөспірім жасында ол айтарлықтай үлкен проблема болып табылады. Суицидтер балалар-жасөспірімдер тобында жалпы өлім-жітімнің шамамен 12% - ын құрайды. 15-25 жас аралығындағы топта аяқталған суицид өлім себептерінің арасында екінші-үшінші орында тұр.

Психологтардың пікірі бойынша, балалардың 10% -ында ғана суицидтік мінез-құлық өзін-өзі өлтіруді мақсат етеді, 90% жағдайда - өзіне назар аударту. Кейде баланың ересектердің назарын өзіне аударту әрекеттері осылайша "қолайлы" аяқталады, үй шеңберінің шегінен шықпай мамандардың көзіне түспейді. Айта кету керек, 14-24 жас аралығындағы жасөспірімдер мен жастар арасында 30% – да суицидтік ойлар болады, олардың тек 6% - ы ұлдар мен 10% - ы қыздар суицидтік әрекеттер жасайды. Сондай-ақ, балалардағы суицидтік мінез-құлық жиі импульстік, жағдайға байланысты болып, алдын ала жоспарланбайтынын атап өту қажет. Өз-өзіне қол жұмсау әрекеттері өмірге өнімсіз (қорғаныс) бейімделудің нәтижесі – өзінен алшақтату әрекетіне негізделген өзінің жақындарымен, отбасымен, сыртқы әлеммен қарым-қатынастың белгіленген икемсіз құрылысы: қиын өмірлік жағдайды қолайсыз, орынсыз жолдармен шешуге тырысады. Дер кезінде психологиялық көмек, жасөспірімдерге өмірлік қиын жағдайда көрсетілген қатысу қайғылы жағдайды болдырмауға көмектеседі.

1. Әлемдегі және ҚР суицид проблемасының өсу динамикасының ауқымы. Қостанай облысы бойынша әрекет және аяқталған суицидтер статистикасы

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметі бойынша, жыл сайын шамамен 500 мың адам өз-өзіне қол жұмсайды және 7 миллион әрекет жасалады. Қазіргі таңда бұл мәселе ҚР-да ең маңызды және өмірлік мәселелердің бірі болып табылады. Орталық және Шығыс Еуропа мен ТМД елдеріндегі балалар мен жастардың жай-күйі мониторингінің деректеріне сәйкес Қазақстан 15-19 жастағы жасөспірімдер арасындағы табиғи емес себептерден болатын өлім-жітім деңгейі бойынша екінші орын алып, жасөспірімдер мен жастар арасындағы өлім-жітім проблемасына неғұрлым әсер еткен елдер тобына кіреді. ДДҰ-ның шкаласы бойынша Қазақстанның 2012 жылы "сыни деңгейге" қол жеткізгеніне (*сыни деңгей шкаласы 100 мың тұрғынға шаққанда 20.0-ден басталады*) қарамастан, 2020 жылға қарай Қазақстанда өзін-өзі өлтіретіндер санының ұлғаюын болжады.

ҚР-да суицидтердің эпидемиологиялық аспектілері бойынша алғашқы және жалғыз зерттеу жұмыстары 2012-2013 жылдары БҰҰ Балалар қорымен (ЮНИСЕФ) жүргізілді.

Бұған дейін Қазақстанда суицид проблемасы терең зерттелген жоқ, сонымен бірге суицидтердің басқа елдерден айырмашылығы бар бірқатар факторларға байланысты ерекшеліктері бар - бұл этникалық ерекшеліктер, экономиканың даму деңгейі, халықтың жұмыспен қамтылуы, Денсаулық сақтау жүйесінің даму деңгейі (атап айтқанда суицидтің алдын алу жөніндегі іс-шаралар) және т. б. Сондықтан суицидологтар бұл мәселе зерттелмеген елдің халқына басқа елдердің деректерін экстраполяциялауды ұсынбайды.

ДДҰ Қазақстанды суицидтің ең жоғары деңгейі бар елдер тізіміне кіргізді: 100 мың тұрғынға шаққанда 13 - тен астам жағдай (2011 жылғы деректер бойынша) және 1981-2008 жылдар аралығындағы деректер бойынша суицидтің көрсеткіштері 100 мың тұрғынға шаққанда 22.5-тен 25.6-ке дейін өскен кезде, ДДҰ шкаласы бойынша "сыни деңгей" 100 мың тұрғынға шаққанда 20-дан басталады. 2010 жылы Қазақстанда 15-19 жас аралығындағы жасөспірімдердің суицид коэффициенті 100 мың адамға шаққанда 20,3 құрады. ДДҰ өз болжамдарында 2020 жылға қарай Қазақстандағы өзіне-өзі қол жұмсайтындар санының артуы мүмкін екенін көрсетті.

Техникалық прогрестің даму мүмкіндіктерімен қатар баланың психикасына ақпараттық және эмоциялық жүктеме артады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының болжамы бойынша 2020 жылға қарай психикалық бұзылулар адамзат ауруларының алғашқы бестігіне кіреді. Мұндай жағдайда заманауи білім беру жүйесі психология ғылымының теориясы мен практикасына сүйенбеуі мүмкін емес. Мектеп педагог-психологтарының маңыздылығы жыл сайын артып келеді.

ҚР статистикалық есептілік деректеріне сәйкес 2011 жылы 100 мың

тұрғынға 20.7; 2013 жылы - 3251 (100 мың тұрғынға 19,1); 2014 жылы-2957 (100 мың тұрғынға 17,1); 2015 жылы - 3735 (100 мың тұрғынға 21,3) жасалды.). Тиісінше, суицидтік әрекеттер 2011 ж. - 592; 2013 ж. - 597; 2014 ж. - 505; 2015 ж. - 484 (абс.сағ).

Балалар мен жасөспірімдер арасындағы суицидтен болатын өлім-жітім қалалық жерлерге қарағанда ауылда жоғары. 2010 жылы бұл айырмашылық ішінара қысқарып, 43% қарсы 57% құрады. Ұлдар арасында тиісінше 100 мың тұрғынға 26.5 және 19.5, қыздар арасында - 100 мың тұрғынға 8.8 және 5.5 құрады.

2011 жылы Қостанай облысында суицидтің ең жоғары коэффициенті болды, республика бойынша жалпы деңгейден екі есе артық болған – 100 мың тұрғынға шаққанда 20.7-ге қарсы 41.1. Суицидке қатысты стигма (жағымсыз қарым-қатынас және болжамдар) салдарынан оның таралуы туралы шынайы деректер алу өте қиын.

Қазіргі уақытта Қостанай облысы кәмелетке толмағандар арасында суицидтік жағдайларды жасау бойынша төртінші позицияны ұстанады. 2018 жылы 50 суицидтік жағдай болды. Оның ішінде: 24% (12 жағдай) - аяқталған суицид, 76% (38 жағдай) - суицид әрекеті. Шын мәнінде, әдетте, Нақты сандар статистикалық деректерден әлдеқайда асып түседі, өйткені көптеген өзіне-өзі қол жұмсау өлімнің басқа себептерімен жасырылады.

Өзіне-өзі қол жұмсауға итермелейтін факторлардың бірі - жыныстық және физикалық зорлық-зомбылық. ДДҰ мәліметтері бойынша, 2000 жылы 15 жасқа дейінгі балаларды өлтірудің 57 мың оқиғасы анықталды. Әлемде 15 жасқа толмаған 40 млн. бала физикалық зорлық-зомбылық пен қадағалаусыз қалудан зардап шегеді және медициналық, әлеуметтік көмекке мұқтаж (ЮНИСЕФ деректері), 2 млн. бала жезөкшелік және порнография арқылы қанауға ұшырайды. Жыл сайын 1 млн.-ға жуық жасөспірім қыздар сексуалдық зорлық-зомбылыққа ұшырайды, 1,5 млн.-нан астам балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеуге жауапты ересектер тарапынан зорлық-зомбылық жасалады.

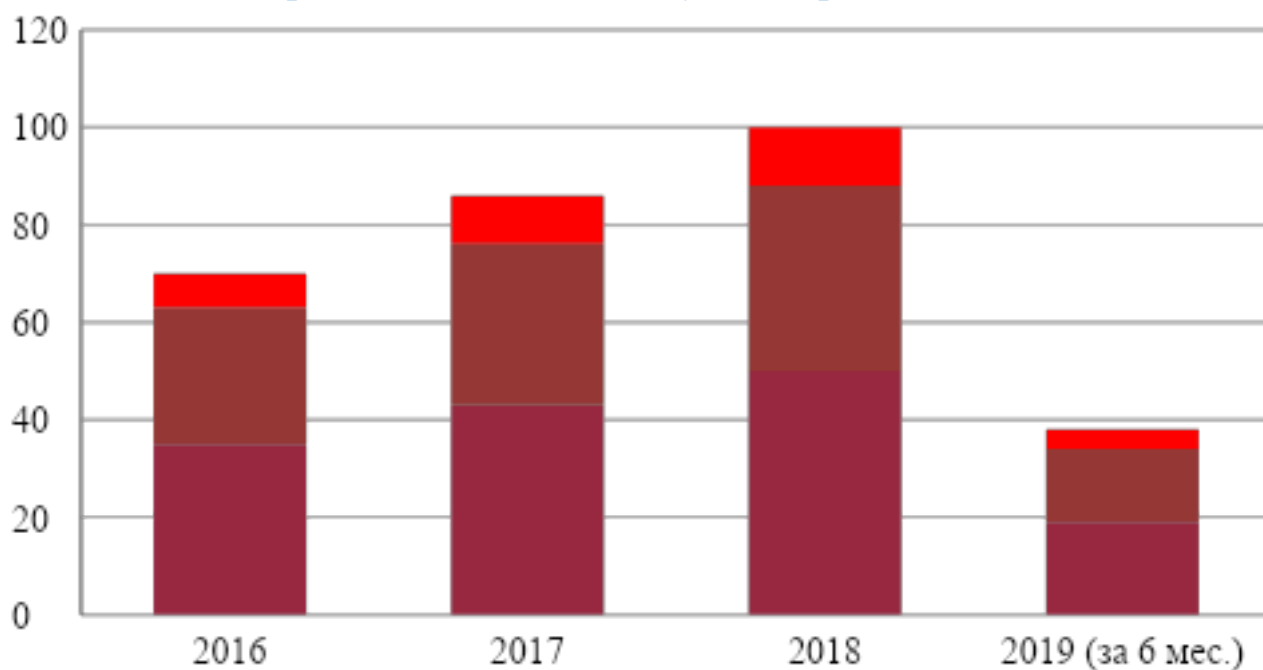
Суицидтік мінез-құлықтың қысқа уақыт аралығында қалыптасуы өте сирек кездеседі. «Жедел суицид» деп аталатын ерекше жағдайларда көрінеді. Суицидтік мінез-құлық - бұл, суицидтік белсенділік суицидтік іс-әрекеттерді іс жүзінде іске асырғанға дейін бастапқы, аз сезілетін ішкі формалардан өршитін сатылы және қозғалыстағы процесс, сондықтан да суицидтік іс-әрекеттердің барлық жағдайларын қадағалау маңызды, өйткені олардың қайталану үрдісі бар және суицидтік ойлары бар адамдар үшін суицидке бел байлау сәті болуы мүмкін.

100 жағдайдың 99-ында балалық және жасөспірімдер арасындағы суицидтер орташа кірісі бар немесе одан жоғары отбасыларда болады. Кәмелетке толмағандардың көпшілігі толық, қолайлы отбасыларынан. Өмірден өз еркімен кеткен немесе мұны істеуге тырысқан балалардың 80% - ы психикалық сау болды. Психиатрлардың мәліметтері бойынша, 7 – ден 14-ке дейінгі жастағы суицидтердің ең көп санын ұлдар жасайды-олардың психикасы

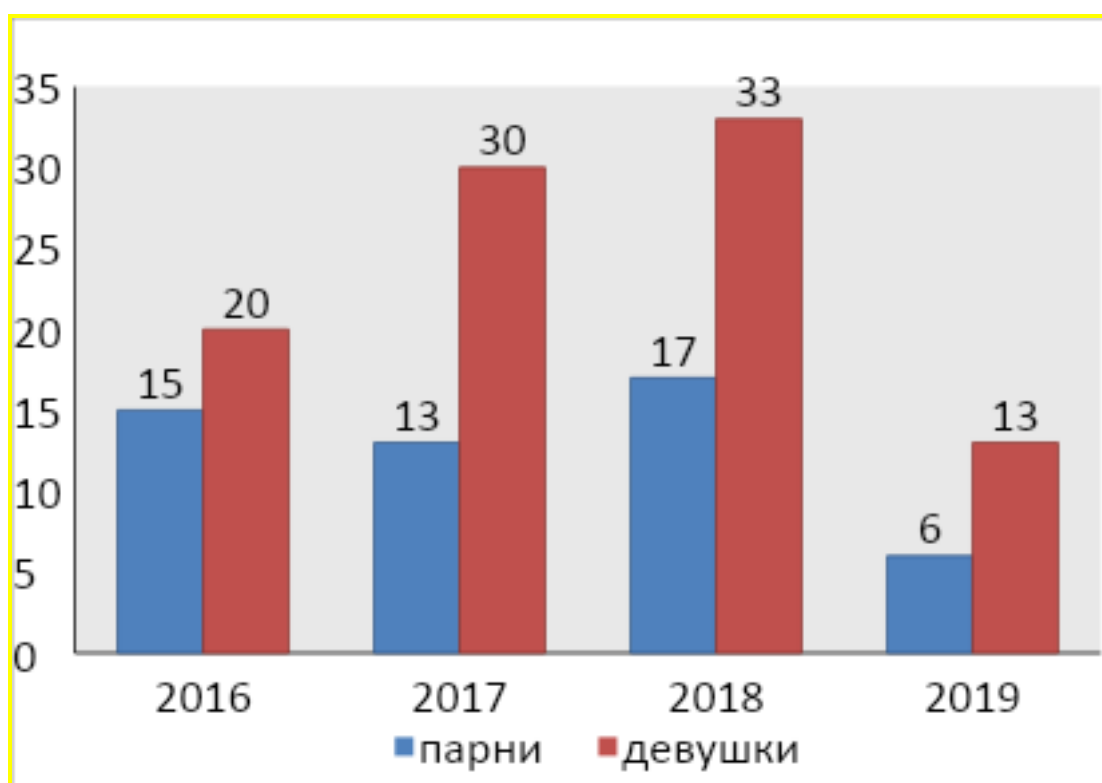
тұрақсыз. 15-тен 18 жасқа дейін сурет өзгереді: қыздар жиі өмір сүргісі келмейді. ДДҰ мәліметтері бойынша, өзін-өзі өлтіргендерден өзіне-өзі қол жұмсауға жасалған әрекеттер 10 есе көп.

Қазіргі уақытта Қостанай облысы Қазақстанда кәмелетке толмағандардың өзіне-өзі қол жұмсау жағдайлары бойынша төртінші орынға ие.

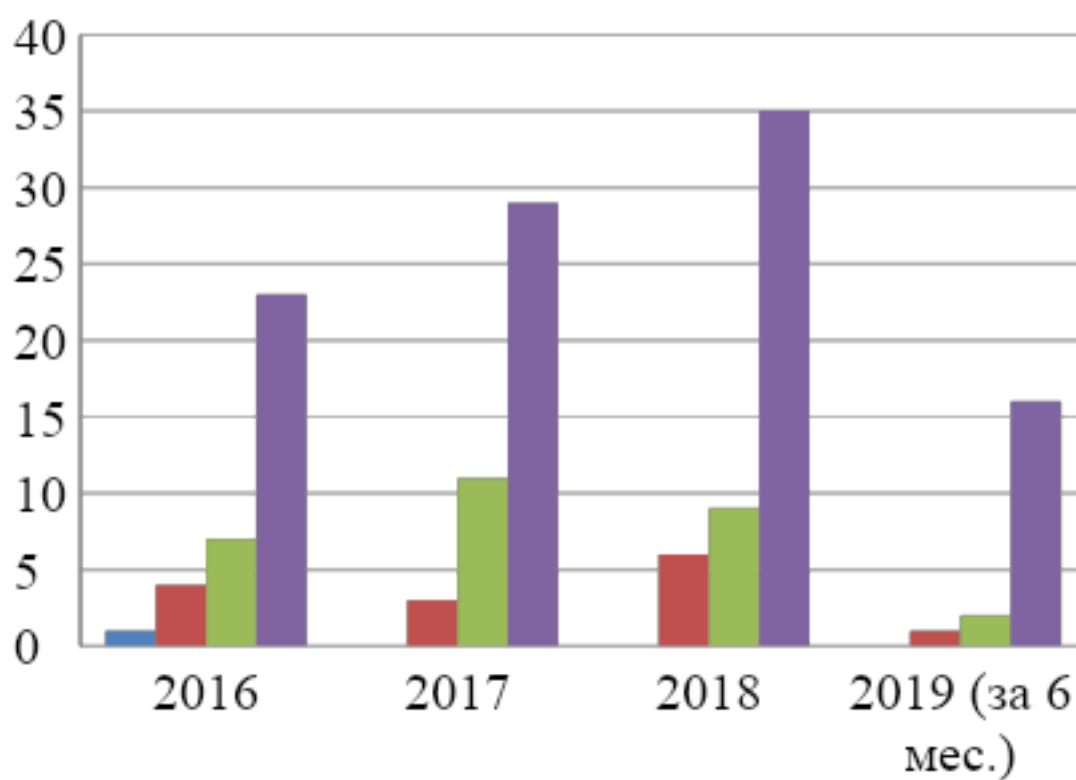
Әрекет және аяқталған суицидтер статистикасы

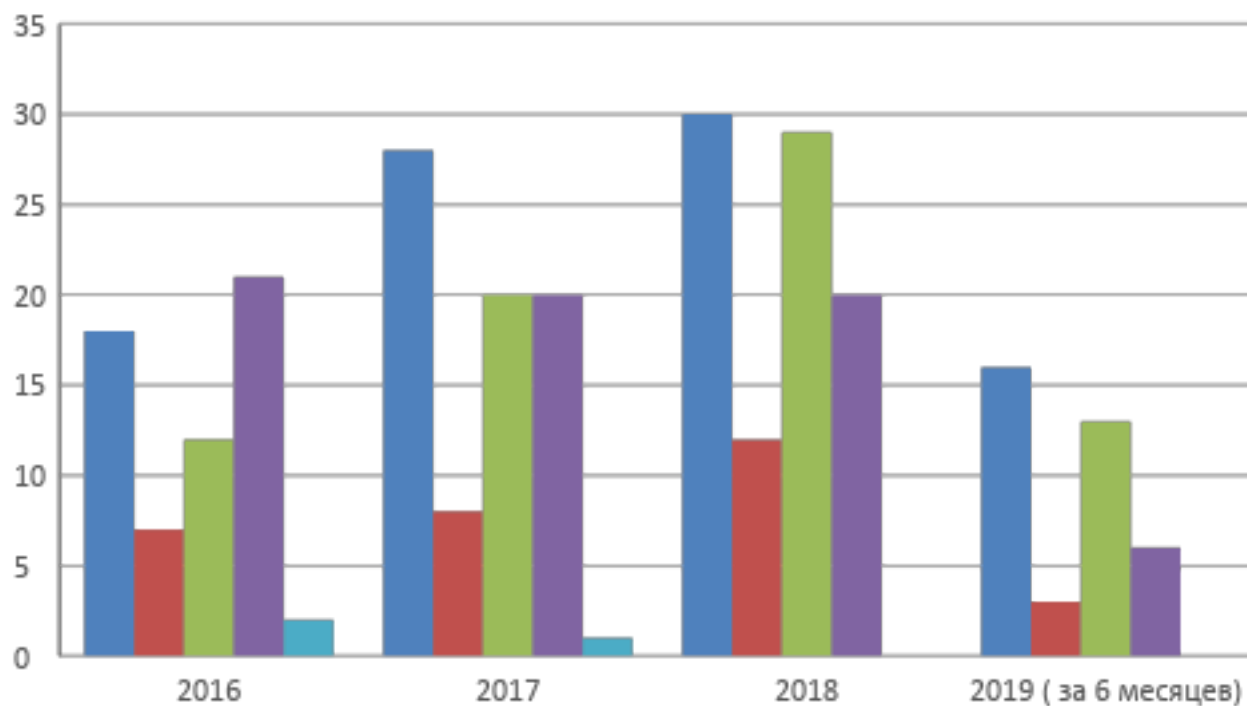
Суициденттердің гендерлік белгісі бойынша.

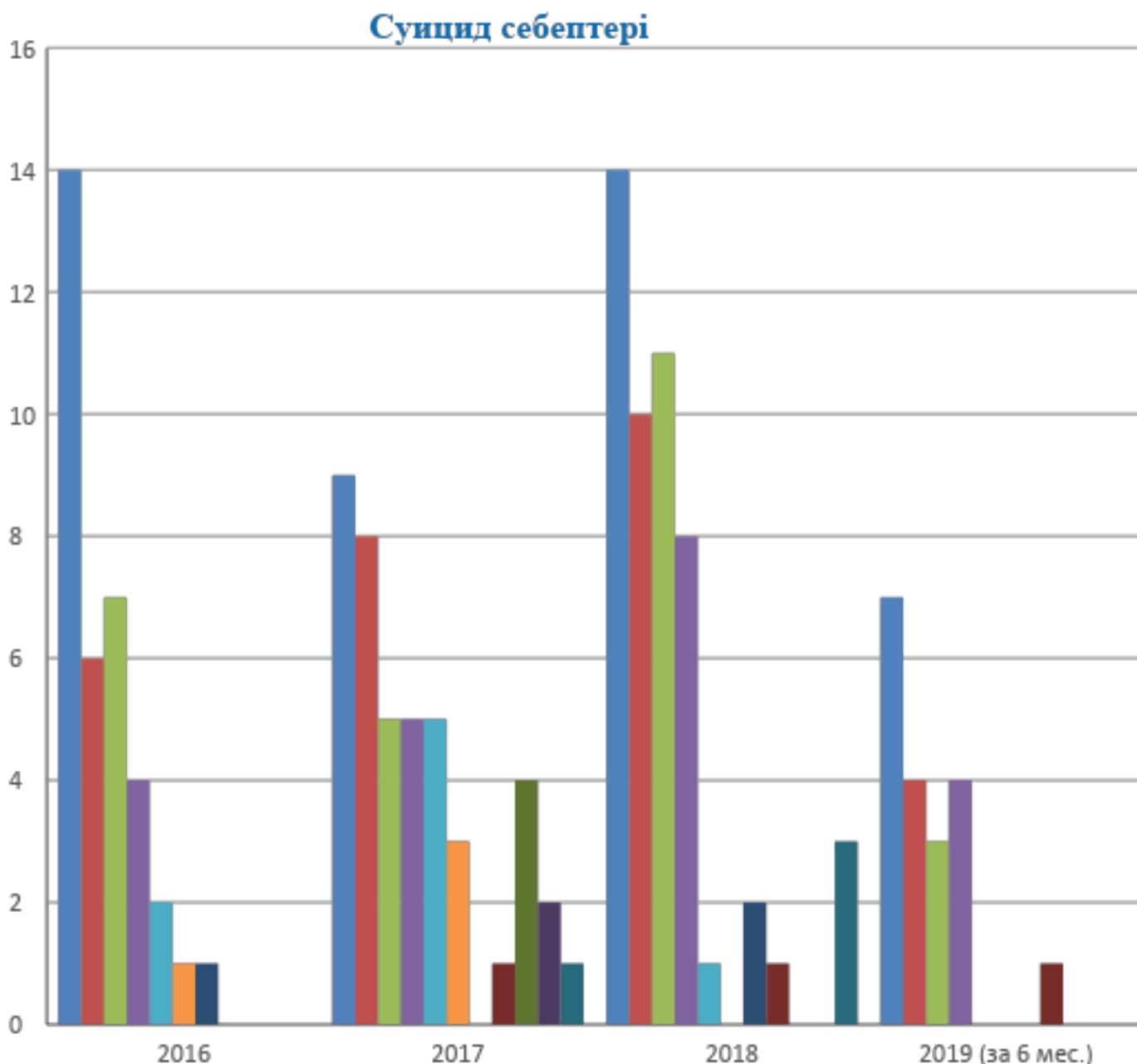
Суициденттердің жас аралығы

Суицидент отбасының әлеуметтік мәртебесі

Әрбір суицидтік факті бойынша кәмелетке толмағандар арасында суицидтік көріністерге ықпал ететін жүйелі факторларды анықтау үшін себеп-салдарлық талдау жүргізіледі.

Суицидтің негізгі себептері - ең алдымен отбасылық-тұрмыстық жанжалдар, атап айтқанда анасымен жанжал, біржақты махаббат, айналасындағылармен қақтығыстар, оқуда үлгермеушілік, сондай-ақ осы жағдайлардың анықталмаған себептері.

Бұл талдау жасөспірімдер арасындағы әрбір екінші суицидтік жағдайдың себебі – бұл отбасылық жанжал екенін дәлелдейді. Өзіне өзі қол жұмсау немесе оған әрекет жасаған әрбір екінші жасөспірім толық емес отбасында, әрбір төртіншісі қолайсыз отбасында тәрбиеленеді.

2. Психологиялық қызметтің құжаттамасы

Мектептің психологиялық қызметі — білім беру жүйесіндегі мамандандырылған бөлімше, оның негізгі міндеті әр баланың толық психикалық және жеке дамуына ықпал ететін жағдайларды қамтамасыз ету болып табылады, оларды бұзу оқушылардың жас және жеке мүмкіндіктерін уақтылы жүзеге асыруға кедергі келтіреді және психологиялық-педагогикалық түзету қажеттілігіне әкеледі. Мектептің педагогикалық қызметінің жұмысын оқу-тәрбие мекемесінде (Балабақша, мектеп, КТУ, балалар үйі, мектеп-интернат) жұмыс істейтін психолог, әлеуметтік педагог, ТЖ жөніндегі орынбасары және сынып жетекшілері жүзеге асырады.

Психологиялық қызметтің негізгі идеясы - табысты оқыту және психологиялық даму үшін психологиялық жағдай жасауға бағытталуы тиіс сүйемелдеу идеясы.

Психологиялық қызметті ұйымдастырудың басты принципі - жүйелілік, яғни психолог барлық 5 функцияны іске асыруы және оны жүйелі түрде жасауы тиіс (жұмыс жоспарын құру).

Мектеп психологиялық қызметі қалыптасқан жағдайды түзетуге бағытталған жұмысты жүзеге асыруы, сондай-ақ көптеген психологиялық қателіктерді, педагогикалық қызметтегі қиындықтарды болдырмау мүмкіндігін қамтамасыз ететін бағдарламаларды жасауы тиіс. Ұсынылған екі стратегия мектеп психологының алдына қоғамдағы қазіргі жағдай қоятын мақсаттардың мазмұнын түсінуге көмектеседі. Ұсынылған екі стратегия мектеп психологының алдына қоғамдағы қазіргі жағдайды қоятын мақсаттардың мазмұнын түсінуге көмектеседі.

Арнайы құжаттама - практикалық психологтың кәсіби қызметінің мазмұнды және іс жүргізушілік жағын қамтамасыз ететін құжаттамасының ерекше түрі. Арнайы құжаттамаға: *психологиялық қорытындылар, түзету карталары, диагностикалық тексерулердің, түзету сабақтарының хаттамалары, әңгімелесулер, сұхбат және т.б., психикалық даму карталары (тарихы), психологиялық сипаттамалар, психологиялық қорытындылар мен даму карталарынан үзінділер* кіреді.

- ▶ Оқушының психологиялық сипаттамасы (оқушының тұлғасын нақты сипаттау үшін сізге жобалы үлгісін ұсынамыз) 1-қосымша.
- ▶ Жеке консультациялардың ХАТТАМАСЫ (хаттама оқушының өзіне-өзі қол жұмсауға бейімділігі анықталған жағдайда толтырылады, кім хабарласқанын және қандай себеппен, міндетті түрде қолы болуы тиіс, хаттаманы психолог, әлеуметтік педагог және сынып жетекшісі бірлесіп жасай алады, сондай-ақ психолог өз жұмысы үшін оны өзгерте алады, ата-анасының қолы міндетті болуы тиіс және егер олар қорытындылар мен ұсынымдармен келіспесе, онда бұл да жазбаша түрде көрсетіледі) 2-қосымша.

- ▶ Психологтың жұмысы үшін ұсынылған кодтар (кеңес беру хаттамасын және жұмыс түрлерін есепке алу журналын толтырған кезде өзінің ыңғайлылығы үшін кодты пайдалану қажет) 3-қосымша.
- ▶ Фландерс бойынша сабақты психологиялық талдау 4-қосымша.
- ▶ Психологиялық қорытынды. 5-қосымша.
- ▶ Сынып диагностикалық журналы (оқу жылының басынан басталады, онда сынып тізімі, диагностиканың атауы және әрбір тегіне қарама-қарсы нәтижелер жазылады, осылайша барлық білім беру процесі барысында оқушылардың психологиялық жағдайы туралы қорытынды жасауға және қадағалауға болады). 6-қосымша.

Ұйымдастыру-әдістемелік

- ▶ Психологиялық қызметтің жалпы жоспары (бірлесіп құрастырылады, міндетті түрде жауаптылар, бағандар жазылады). 7-қосымша.
- ▶ Кәмелетке толмағандар арасында суицидтің алдын алу бойынша іс-шаралар жоспары (онда психологиялық қызмет жоспарының іс-шаралары қайталанады) 8-қосымша.
- ▶ Психологтың ай сайынғы жоспары (өз ыңғайлылығы үшін) 9-қосымша.
- ▶ Үлгермейтін оқушыларға психологиялық қолдау көрсету бойынша жұмыс жоспары.
- ▶ Дарынды балалармен жұмыс жоспары
- ▶ Барлық есеп түрлерінде тұрған балалармен жұмыс жоспары.
- ▶ ҚББ балалармен жұмыс жоспары.
- ▶ Жұмыс түрлерін есепке алу журналы.
- ▶ ОЖСБ, ҰБТ-ға дайындық және емтихан тапсыру кезінде оқушыларды психологиялық сүйемелдеу бойынша жұмыс жоспары 10-қосымша.
- ▶ Аналитикалық және статистикалық есеп (жыл соңында жазылады). 11-қосымша.

3. Әдістемелік құралдар.

Оқушылардың психологиялық диагностикасы суицидтік ниеттердің айқындылық деңгейін, кешенді сүйемелдеу қажеттілігін, психологиялық көмек стратегиясын анықтауға бағытталған.

Суицидтік ниеттердің айқындылық дәрежесін анықтауға арналған әдістемелер:

1. **М. Люшердің түсті сынағы.** Психоэмоционалдық жай-күйін және жүйке-психикалық тұрақтылық деңгейін, уайымның айқындылық дәрежесін, шиеленіскен жағдайлардағы мінез-құлық ерекшеліктерін және өз бетімен шығу мүмкіндігін, депрессивті жай-күйлерге және аффективті реакцияларға бейімділігін анықтауға мүмкіндік береді. Ересектер мен 5 жастан асқан балаларға арналған. +7+4 шкаласы (сары, қара – өте жағымсыз көңіл-күй, жағымсыз жағдайдан шығуға ұмтылу, мұны қалай жасау туралы дәл түсінік.
2. **«Аяқталмаған сөйлемдер» әдістемесі, Saks-Sidney әдістемесінің нұсқасы, В. М. Бехтерев атындағы психоневрологиялық ҒЗИ бейімделген.** 1-сыныптан бастап оқушылар үшін қолданылуы мүмкін. Өзіне, отбасына, құрдастарына, ересектерге, қорқыныш пен қауіптерге, өткен және болашаққа, өмірлік мақсаттарға деген көзқарасты бағалауға мүмкіндік береді.
3. **Жасөспірімдердің суицидтік мінез-құلقىның диагностикасы (Г. Айзенка "Тұлғаның психикалық жағдайын өзін-өзі бағалау" сауалнамасының жасөспірімдік жасқа арналған модификациясы).** Әдістеме жасөспірімнің өзіне-өзі қол жұмсауға бейімділігін қалыптастыруға әсер ететін мазасыздық, фрустрация, агрессия және ригидтік деңгейін анықтауға арналған.
4. **"Сигнал" Иматон әдісі.** Суицидтік тәуекел деңгейін жедел диагностикалауға және өмірге деген уәждерді анықтауға арналған. 16 жастан бастап жасөспірімдер үшін қолданылады.
5. **Горская МВ. Суицидтік мінез-құлықты диагностикалау әдістемесі.** 16-17 жастағы жасөспірімдерге арналған.
6. **Балалар мен жасөспірімдерде суицид қаупінің болжамдық кестесі (АН. Волкова).** Жасөспірімдерде суицидтік тәуекел дәрежесін болжауға мүмкіндік береді.
7. **Суицидтік тәуекелдің сауалнамасы (т. Н. Разуваеваның модификациясы).** Суицид қаупінің жедел диагнозы; өзіне-өзі қол жұмсаудың алдын алу мақсатында қалыптасқан суицидтік ниеттің деңгейін анықтау. 8-11 сынып оқушыларына арналған. Жеке және топтық тестілеу мүмкін.
8. **"Суицид тәуекел картасы" әдістемесі (жасөспірімдерге арналған модификация Л. Б. Шнайдер).** Жасөспірімдерде суицидтің қауіп-қатер факторларының айқындылық дәрежесін анықтауға мүмкіндік береді.
9. **"Сіздің суицидтке бейімділігіңіз" тесті (З. Королев).** Осы сауалнаманың мақсаты субъектінің суицидтік бейімділігін анықтау болып табылады.
10. **Д. Рассел мен М. Фергюсовтың жалғыздық сезімінің субъективті деңгейін диагностикалау әдістемесі.** Жеке тұлғаның жалғыздық сезімінің деңгейін анықтауға ықпал етеді.

11. **С. Г. Корчагиннің "Жалғыздық" Сауалнамасы.** Сауалнама жасөспірімнің жалғыздығының тереңдігін анықтауға мүмкіндік береді.

12. **Патохарактерологиялық диагностикалық сауалнама (ҚБҚ) Личко А. Е.**

14-16 жас аралығындағы жасөспірімдердегі мінез екпінін анықтауға арналған. Өзін-өзі бұзатын мінез-құлықтың даму қаупі екпіннің тұрақсыз түріне немесе оның гипертимді, эмоционалды-лабильді, шизоидты, эпилептоидты және истероидты жеке типтерімен үйлесімділігіне тән.

13. **Басса-Даркидің сауалнамасы.** Аутоагрессияның, өзін-өзі айыптаудың, өкіну сезімін анықтауға мүмкіндік береді. Жасөспірімдер жасындағы балаларға арналған.

14. **Розенцвейгтің фрустрациялық төзімділік сынағы.** Әдістеменің балалар нұсқасы 4-14 (7-14) жастағы балаларға арналған. Әлеуметтік бейімделу деңгейін анықтауға мүмкіндік береді; құрдастарына және мұғалімдерге қатысты оқушының дұрыс емес әрекетінің себептері (жанжал, агрессивтілік, оқшаулану); стресстік жағдайлардағы реакцияның эмоционалды стереотиптері.

15. **Кеттелдің факторлы жеке сауалнамасы.** Балалар мен жасөспірімдердің жеке қасиеттерін, әлеуметтік бейімделу дәрежесін, эмоционалды, жеке мәселелерінің болуын анықтауға мүмкіндік береді. Балалар (7-12 жас) мен жасөспірімдер (12-16 жас) үшін нұсқалар бар.

Тренингтік сабақтардың құрылымы

Әрбір сабақ бес негізгі бөліктен тұрады:

- I. Сәлемдесу.
- II. Сергіту сәті. Топ қатысушыларын белсендіруге, еркін, тілектес атмосфераны құруға, ұйымшылдықты арттыруға ықпал ететін жаттығуларды қамтиды.
- III. Сабақтың негізгі мазмұны. Бұл бөлім тренингтің басты мақсаттарын жүзеге асыруға көмектесетін ойындар, жаттығулар, тапсырмаларды қамтиды.
- IV. Сабақтың рефлексиясы. Әр сабақтың соңында қатысушылар өз сезімдерімен, әсерлерімен, пікірлерімен бөлісіп, өздерінің жетістіктері туралы сөйлесе алатын уақыт қалдыру керек.
- V. Қоштасу.

Қатысушылар орындайтын әрбір жаттығуды жүргізуші талқылаумен аяқтайды. Талқылауда әрбір қатысушыға тап болған сезімге, уайымдауға, қиындықтарға назар аударады.

Тренингте сәлемдесу, рефлексия және қоштасу топтық дәстүр түрінде бекітілуі қажет.

Практикалық психологтар, әлеуметтік қызметкерлер мен педагогтарға арналған тренинг сабақтарын өткізу бойынша ұсыныстар

Тренинг жасөспірімдермен сыныптан тыс жұмыс түрінде өткізілуі мүмкін. Бағдарлама ұзақтығы 2 сағат болатын 10-12 сабаққа арналған. Қажет болған жағдайда бағдарламаға топтың даму процесінің барысында түзетулер енгізуге болады. Қатысушылар саны 15 адамнан аспауы тиіс.

Үй-жай. Осы тренингті өткізу үшін сабақтан сабаққа қайталанбас шығармашылық атмосфера сақталатын жеке бөлме бөлінуі маңызды. Тренинг өткізу барысында ол балалардың шығармашылық өнімдерімен толтырылып, жасөспірімге алдын-ала дайындықсыз сабақ атмосферасына бірден енуге мүмкіндік берер еді.

Жетекшіге ұсыныстар. Тренингті жүргізуші нақты мазмұнға (ақпарат беру, белгілі бір дағдыларды дамыту) ғана емес, сондай-ақ процеске (топ қатысушылары арасындағы қарым-қатынас серпініне) бағдарлануы қажет. Жетекшіге топтық жұмыстың этикалық ережелерін білу және оларды ұстану маңызды, себебі топқа қатысу жасөспірім тұлғасының қалыптасуына күшті әсер етеді. Әсіресе бұл тренинг аяқталғаннан кейін жойылмайтын топтарға (мысалы, мектеп базасында бағытталған топтар) қатысты. Мұндай топтарда жүргізушінің қателіктері кейін олардың қатысушыларына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Жетекші *топтық жұмыстың негізгі принциптерін* есте сақтаған жөн:

- балаларға топтың жұмысы туралы толық ақпарат беру: оның мақсаты, міндеттері, жоспарланған жұмысы, қатысушыларға қойылатын талаптар. Топта не болуы мүмкін екенін айту керек. Әрбір әлеуетті қатысушының тренингке қатысуға келісімін бергені жөн.
- Құпиялылық. Нақты қатысушыларға қатысты топта айтылған барлық нәрсе үшінші тұлғалардың меншігіне айналмауы тиіс. Жүргізуші тек ерекше жағдайларда ғана ақпаратты топтан тыс жерге шығара алады (баланың өзінің немесе топтың басқа мүшелерінің әл-ауқатын сақтау үшін).
- Еріктілік принципі. Топ мүшелері қандай да бір жаттығуларға қатыспауы мүмкін және жүргізуші олардың мүдделерін және топ тарапынан мүмкін болатын қысымнан қорғауы тиіс. Сондай-ақ кез келген қатысушы өзінің шешімі туралы тек жүргізуші ғана емес, барлық қатысушыларға алдын ала хабарлай отырып, топтан шығуға құқылы.
- Топ қатысушыларының психологиялық және физикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Топта физикалық және вербалды агрессияға жол берілмейді. Жүргізуші топтың барлық қатысушыларының қауіпсіздік кепілі болуы тиіс. Басынан бастап ереже енгізіледі, оған сәйкес қатысушылар өздерінің сезімдері туралы сөйлесе алады, бірақ бір-бірінің мінез-құлқына және пікірлеріне баға бермейді (ең алдымен жағымсыз).

Топ қатысушыларын іріктеу кезеңінде осы ақпаратпен таныстыру керек. Ол топ жұмысының ережелерін қабылдауға негіз болады.

Топ жұмысының тиімділігі мен үйлесімділігі жүргізушінің барлық қатысушылары түсінетіндей нақты, екіойлы емес нұсқаулар бере білуіне байланысты екенін есте сақтаған жөн. Жүргізуші кейбір жаттығуларға қатыса алады, әсіресе, егер жасөспірімдердің біреуі жұпсыз қалған болса, сонымен қатар, жаттығу жүргізуші тарапынан тікелей бақылауды немесе басшылықты талап етпесе.

Әлеуметтік-психологиялық тренинг бағдарламасы

№ 1 сабақ

Мақсаттары:

- қатысушыларды тренинг бағдарламасымен таныстыру.
- қатысушыларды бір-бірімен таныстыру.
- топтық жұмыс ережелерін қабылдау.
- жалпы психологиялық көңіл-күйді жақсарту.
- тренингке қатысушыларды психологиялық босату.

Сабақ жүргізушінің сәлемдесуінен басталады, оның тренинг бағдарламасы, мақсаттары туралы әңгімелерінен, және, ең бірінші, тренинг қатысушыларына не істеу керек - бұл тренингтен алған өз үміттерін бөлісе отырып, не білгісі, не үйренгісі келетінін айту. Бұл тренерге қатысушылардың тілектеріне сәйкес бағдарламаны түзетуге көмектеседі, содан кейін қатысушыларға топ жұмысының ережелері мен принциптерін әзірлеу ұсынылады. Тілектер тақтаға немесе ватманға жазылады және тренингтің соңына дейін көрінетін жерде сақталады.

Танысу.

"Қар домалағы" жаттығуы

Мақсаты: топтың барлық қатысушыларының есімдерін есте сақтау және эмоционалдық шиеленісті жою.

Жүргізуші танысуды сағат тілі бойынша бастауды ұсынады, 1-ші қатысушы өз атын атайды, әрі қарай көрші оның атын қайталайды, содан кейін ғана өзінің атын атайды, үшінші қатысушы алдыңғы екі атауды қайталауы және өзінің атын және т. б. атауы тиіс. Ең қиыны соңғы қатысушыға түседі, ол барлық аттарды ешбір қатесіз қайталап шығуы керек, бұл жүргізуші болғаны дұрыс.

Сергіту сәті.

"Үрлемелі қуыршақ" жаттығуы

Мақсаты: қатысушылардың құрыстарын жазып, бұлшық еттердің босаңсуын жаттықтыру.

Нұсқау: Қазір біз үрлемелі қуыршаққа айналамыз, бізден ауа шығарылған, бастарыңызды еңкейтіп, қолыңызды төмен тастаңыз, барлық денені босаңсытыңыз. Енді мен сорғы функциясын орындап, дөңгелекті үрлеген

адамның жұмысына тән "пщ, пщ, пщ" деген дыбыс шығарған қимылды көрсетемін. Ал сіз, сол уақытта, әр үрлеген сайын ақырындап ауаға толып, керіліп жазыла бастайсыз, содан кейін тұрып, аяғыңызды қойып, қолды жоғары көтеріп, бұлшық еттеріңізді жиырасыз. Барлығы тұрып өз бұлшық еттеріне күш салғаннан кейін, жүргізуші тығынды алып тастаймын дейді, барлық қуыршақтар ауа шығарғандай дыбыспен босай бастайды, орындыққа отырып денелерін босаңсытады.

Сабақтың негізгі мазмұны

"Өзара презентациялар" жаттығуы

Мақсаты: бір-бірін жақсырақ білуге көмектеседі, сонымен қатар презентация кезінде уақытты ескеру, серіктес туралы алынған ақпаратты дұрыс және дәл жеткізе білу, жетіспейтін ақпаратты ойлау үшін басқа адамды «сезіну» қабілеттерін дамытады.

Барлық қатысушылар бұрын таныс емес адамдармен жұптарға бөлінеді. Тапсырма беріледі: сізге өз серіктесіңізге 3 минут ішінде өзіңіз туралы (жасы, қызығушылығы, отбасы, осында не әкелді...) айту қажет. Содан кейін рөлдермен алмасу. Осыдан кейін тұсаукесер уақыты келеді: жұптың бір қатысушысы екіншісінің арқасынан тұрады, қолын оның иығына қояды және оның атынан бұрын естігеннің бәрін айтады.

Сабақтың рефлексиясы.

Жалпы сабақты талқылау, әңгімелесу түрінде өткізіледі. Жүргізуші қатысушыларға олардың көңіл-күйі, , нақты тілегі, ұсыныстары және т. б. жөнінде сұрақтар қояды.

Қоштасу.

"Энергетикалық жүк түсіру" жаттығуы

Барлық қатысушылар қолды біріктіре отырып, шеңбер құрады (сол қол алақанмен жоғары – қабылдаушы, оң жақ – алақанмен төмен – қайтарушы), көзді жұмады және энергия шеңбер бойынша жүретінін (1-2 минут) елестетеді.

№ 2 сабақ

Күн мақсаты:

- топтың бірігуіне жаттығулар өткізу;
- топтың әлеуетті көшбасшыларын анықтау;
- жалпы психологиялық көңіл-күйді жақсарту;
- тренингке қатысушыларды психологиялық босату;
- тренингке қатысушыларды одан әрі таныстыру.

Сәлемдесу. Дәстүрлі.

Сергіту сәті.

"Үшінші артық" жаттығуы

Қатысушылар жұп боп бөлініп, жалпы шеңбердің ортасына жүзімен қарап тұрады. Қуып жететін және одан қашатын адам таңдалады. Шеңберден шығуға болмайды. Қашып жүрген адамға бір жұптың алдына тұра қалуға болады. Мұндай жағдайда қашатын рөл сырттағы адамға бұйырады. Үшінші артық.

Сабақтың негізгі мазмұны

«Менің өмірім» жаттығуы

Мақсаты: топтың барлық қатысушыларына тереңірек танысу, аттарды еске алу, жаттығу топта сенімді атмосфераны қалыптастыруға көмектеседі.

Материалдар: әрбір қатысушыға бір парақ қағаз, маркер, қарындаш, қалам, скотч қажет.

Нұсқау: әрбіріне парақ пен маркер беріледі, өз атын жазу және осы парақта өз өмірін бейнелеу ұсынылады (қатысушылар өз өмірін қандай кезеңде бейнелеуге, қалай бейнелеуге, сурет салуға немесе жай ғана өзіне маңызды сәттерді жазуға, көрсеткі немесе төбешік жол және т.б. түрінде бейнелеуге еркін). Сурет салуға 5-10 минут беріледі. Осыдан кейін өз жұмыстарының тұсаукесері басталады. Жетекшіден бастаған жөн, бұл барлық қатысушыларды өзін еркін ұстауға итермелейді.

Жаттығу рефлексиясы. Өмірден әртүрлі жағдайлар алынуы мүмкін. Могут быть представлены различные ситуации из жизни. Бастан кешкен өкініш жағдайларды, нашар көңіл-күйлерді, өткен зорлық-зомбылықты және т.б. елеусіз қалдырмау ұсынылады. Рекомендуются не оставлять без внимания ситуации пережитых разочарований, пессимистических настроений, пережитого насилия и т.д. Топпен бірге эмоционалдық қолдау беру және өмірлік жағдайдың өзгеруіне үміт ұялату керек. Жүргізуші бұл жаттығуда дұрыс психотерапевтік әдістерді қолдана алады (Гештальт-терапия, мінез-құлық психотерапиясы, позитивті психотерапия, НЛП).

Эмоциялық шиеленісті шешуге арналған психотехникалық ойын.

«Атомдар мен и молекулалар» ойыны

Жүргізуші: қазір әркім біртұтас боп сәл жиырылады. Сіз – тәртіпке бағынбай қозғалатын жалғызбасты атомдарсыз. Менің команدام бойынша молекулалармен қосыласыз. Мысалы, жүргізушінің командасы: "Үш", сіз әрбір молекулада үш атомнан бірігуіңіз керек. Ешбір молекулаға кірмеген атом – ойыннан шығады. Әртүрлі сандар аталады, бірақ 4 -5 –тен аспауы тиіс.

Сабақ рефлексиясы. Дәстүрлі.

Қоштасу. Дәстүрлі.

№ 3 сабақ

Күн мақсаты:

- Ата-аналармен проблемаларды сындарлы әдіспен шешуді үйрету;

- жалпы психологиялық жағдайды жақсарту;
- тренингке қатысушыларды психологиялық босаңсыту

–
Сәлемдесу.

Сергіту сәті.

«Ұжымдық шот» жаттығуы

Мақсаты: өзара іс-қимыл мен ынтымақтастыққа дайын болу.

Нұсқау: Кім кімнен кейін санайтыны және санауды кім бастайтыны жайында бір-бірімен келіспей онға дейін санау керек. Ол үшін қатысушылар жай ғана басын төмен түсірсе болды. Егер бірнеше адам бір санды бір уақытта айтса, жаттығу қайтадан басталады.

Сабақтың негізгі мазмұны

«Менің отбасым» жаттығуы

Қатысушылар шеңбер құрып отыр, әрбірінде бір парақ қағаз бен қалам бар.

Нұсқау: Мен сіздерге парақ қағазды екіге бөліп, оларға екі сөйлемнің жалғасын жазуды ұсынамын:

1. Мен өз отбасымды сүйемін, себебі...
2. Менің отбасымда ұнамайтыны...

Содан соң қатысушылар қолдарына карточкаларын ұстап бөлмеде әрі-бері жүріп, бір-бірінің барлық жазғандарын үндемей оқиды. Сөйлесуге, оқшау тұруға болмайды. Барлығы жазылғандармен танысқаннан кейін паракты тақтаға немесе қабырғаға жабыстыру керек. Талқылауға кірісу керек.

- Сіздің проблемаңызбен үндес адамды кездестіргенде не сезіндіңіз?
- Сіздің туындаған мәселелерге жеке қатысыңыз бар ма?
- Мәселені қалай шешуге болар еді?
- Егер сіз одан құтылсаңыз, не өзгерер еді?
- Сіз проблемасы жоқ адамды кезіктіргенде не сезіндіңіз?
- Сөйлемді жалғастыру барысында қиындық туындады ма?

«Жалпы тіл» жаттығуы

Топ үштен бөлінеді.

Нұсқау: біздің ата-аналарымыз сияқты бізге ешкім күшті әсер етпейді. Сіз анаңыз немесе әкеңізбен жай бір мәселені талқылау үшін бірнеше сағат жұмсай аласыз, мысалы, туған күніңізді қай жерде атап өтуге болады, бірақ сіздердің ешқайсыңыз қарсы жақтың дәлелдерін түсінбейсіз, тіпті естімейсіз. Бірақ интонацияның немесе көзқарастың шамалы ғана өзгерісі бәрі анық болуы үшін жеткілікті. Қазір біз рөлдік ойын ойнаймыз. Таңдаңдар, кім - әке, кім - ана, кім - бала болатынын. Сіз қарым – қатынастың шектеулі мүмкіндіктері жағдайында тұрсыз: анасы – көрмейді, әкесі – естімейді, ұлы/қызы-қозғалмайды. Сіз баланың туған күнін қай жерде өткізетіні туралы, қандай жағдайда, қандай шектеулермен болатыны туралы келісуіңіз керек. Әр қатысушының өз сұраныстары да бар: әкесі туған күнін мерзімінен аз уақыт асырып және үйде

өткізуін қалайды; анасы – үйде және мерзімінде өткізуді; бала – достарымен дискотекада.

Әр адам өз рөліне ең жоғары әртістігімен және қиялымен кіреді, бірақ ұсынылған шекарадан ауытқымайды. Осы үдеріске отбасына 5-7 минут беріледі. Содан кейін жүргізуші алынған нәтижелерді талқылауды ұсынады: кім ата-анасымен келісе алды, неге, ал кім келісе алмады және неге? Сіздің отбасыңызда осындай жағдай қалай өтеді?

"Наразылық және алғыс шеңбері" жаттығуы

Қатысушылар екі шеңберді құрайды: сыртқы (қатысушылар шеңбердің ортасына қарап тұр) және ішкі (ортаға теріс қарап). Бір-біріне қарама-қарсы тұрған жұптар пайда болатындай орналастыру керек.

Нұсқау: Жаттығу 2 кезеңде өтеді, қазір ішкі шеңберде тұрғандар ата-ана болады және оларға "балалар" (сыртқы шеңбер) айтатын барлық наразылықтарды ата-аналар естиді, ата-аналардың көздері таңғышпен байланған. Балалар өздерінің наразылықтарын олардың қарсы тұрған ата-аналарына білдіре бастайды, менің сигналым бойынша балалар екі адамды оңға қарай жылжытып, жалғастырып сөйлей береді. Барлығы шеңберден өтіп болған соң, орын ауыстыру керек, ата-анасы балалар болып, өз проблемаларын айтады, содан кейін бәрі жоғарыда айтылғандай.

Барлық қатысушылар наразылықтарын білдіріп болған соң жаттығудың екінші кезеңі басталады. Қатысушылар енді көздері таңғышпен байланған ата-аналарына алғыстарын білдіреді.

Рефлексия. Сіз өз наразылығыңыз бен ризашылығыңызды білдіргенде қандай сезімде болдыңыз? Сіз реніштерді немесе ризашылықты тыңдағанда қандай сезімде болдыңыз? Қандай ойлар ойға келді? Бұл жаттығудан өзіңізге не алдыңыз? Осында жасағанның бәрін үйде қайталай аласыз ба? Тренинг қатысушыларына үй тапсырмасын беріңіз: ата-анаңызға ризашылық пен наразылық білдіретін хат жазыңыз.

Қоштасу.

№ 4 сабақ

Күн мақсаты:

- қатысушыларға жанжалдарды конструктивті шешу дағдыларын беру;
- жанжал туралы түсінік беру және оның даму циклі;
- жалпы психологиялық көңіл-күйді жақсарту;
- тренингке қатысушыларды психологиялық босату.

Сәлемдесу.

Сергіту сәті.

«Сәлемдесу – зиянды емес!» жаттығуы

Қатысушылар шеңбер құрып отыр.

Нұсқау: бүгінгі күнді былай бастайық: бәріміз тұрып амандасайық. Өркіммен қол алысып амандасамыз. Ешкімді қалдырмай. Біреумен екі рет амандассаңыз қорқынышты емес.

Содан кейін барлығы шеңбер құрып тұрады. Бір-біріңізге мұқият қараңыз, бәрімен амандастыңыз ба? Егер біреу кімде кімді жіберіп алса, онда әлі кеш емес амандасуға.

Сабақтың негізгі мазмұны

"Сөзсіз қарым-қатынас" жаттығуы

Нұсқау: бұл жаттығу сөзсіз орындалады. Қатысушылар 2 шеңберді құрайды: ішкі және сыртқы, бетпе-бет. Сыртқы және ішкі қарама-қарсы жаққа қарай қозғала бастайды және жүргізушінің командасы бойынша ғана тоқтайды. Бір-біріне қарсы кездесіп қалғандар жұп түзеп, көздерін жұмып қолдарымен амандасады. Одан соң көздерін ашып қарама-қарсы жаққа қозғалуды жалғастырады, тағы да жұп түзейді, қолдарын бір-бірінің иығына салады да бірнеше секунд бойы бір-бірінің көздеріне қарайды, бір-біріне күлімсіреп, қозғалысты жалғастырады.

Келесі командалар: қолдарымен күресу, қолдарымен татуласу, қолдардың көмегімен қолдау көрсету, қоштасу және т.б.

Негізгі сабақ

Тақырыбы: «Қақтығыс циклі»

Мақсаты: қатысушыларға жанжалдың даму барысы және оны шешу жолдары туралы жалпы түсінік беру.

1. Қақтығыс жағдайының туындауы.
2. Қақтығысқа реакция:
 - Жылап алу
 - Біреуге шағымдану
 - Ештеңеге қарамастан күлімсіреп жүру
 - Қалжыңдауды және ойнап-күлуді жалғастыру
 - Болған жағдай туралы байыппен сөйлесуге келісу
 - Түк болмағандай кейіп таныту
 - Беріле салу
 - Ызаланып біреуді ұрып салу
 - Ересектерге шағымдану
 - Кек сақтау
3. Салдары:
 - күйзеліс
 - жеңілдену
 - қақтығыстың дамуы
 - жанжалдың бәсеңдеуі
 - қарым-қатынастың жақсаруы немесе өршуі
4. Жанжалға көзқарас.

Жанжал туралы біздің пікіріміз ата-аналардан, таныстардан, достардан, БАҚ-тан алынған ақпараттан тұрады. Бұл нанымдар шиеленіс туындаған кезде біздің көзқарасымызға әсер етеді.

Реакция – бұл қақтығыс кезіндегі біздің іс-әрекетіміз. Ол әдетте қақтығыс туралы біздің көзқарасымызға негізделеді және оң және теріс болуы мүмкін салдарларға әкеледі. Егер біз ашулансақ немесе ештеңе болмады деген кейіп танытсақ, нәтижесінде реніш тудырамыз, сосын жағдай нашарлауы мүмкін. Бұл теріс салдар.

Егер біз мәселені тыныш талқылауға келісетін болсақ, онда біз жақсы көңіл-күйге ие боламыз, сұхбаттасушыны жақсырақ түсінеміз және ең бастысы мәселені шешеміз. Бұл оң нәтиже.

Қақтығысты шешу процесі.

Жоспарлау:

- Маған тікелей қатысты не? оған?
- Мен не сезінемін? ол не сезінеді?
- Бұл жағдай маған қалай әсер етеді? оған?
- Неге бұл мен үшін маңызды?
- Неге ол үшін маңызды?
- Жағдайды мен үшін не жақсартады?
- Жағдайды ол үшін не жақсартады?

Жағдай туғызу.

Бейвербалды: қолайлы қоршаған орта құру, дұрыстап сөйлесе алатын тыныш орын таңдау.

Вербалды: оң ниеттері туралы мәлімдеу: «Мен біздің қарым-қатынасымыздың жалғасқанын қалаймын». "Бұл мен үшін маңызды". "Бізде жақсы жұмыс қарым-қатынас болғанын қалаймын". Басқаны тану және бағалау: "Менімен талқылағаныңыз үшін рахмет". "Бұл сізге де әсер ететінін мен білемін". "Мен оған шындап қарайтыныңызды бағалаймын".

Жағдайды талқылау

- белсенді тыңдау мен тиімді пікір айту техникасын пайдалана отырып, әркімге өз ой-пікірлерін, сезімдерін және қажеттіліктерін айтуға мүмкіндік беріңіз. Сөйлеуші жоспарлау пункттерін пайдалана отырып, өз ұстанымын білдіреді..

Жалпылау

- әр тараптың позициясын жалпылау.

Шешім қабылдау

- ми шабуылы әдісімен бір және екінші тарап үшін мәселені шешу.
- әр адамның артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау.
 - екі жағын да қанағаттандыратын шешімдерді таңдау.

Сабақ рефлексиясы.

Қоштасу.

№ 5 сабақ

Мақсаты:

- тренингке қатысушыларды белсенді тыңдау техникасына үйрету;
- жанжалдарды конструктивті шешу үшін алынған дағдыларды пайдалану.

Сәлемдесу.

Сергіту сәті.

"3 есебіне" жаттығуы

Барлық қатысушылар шеңберде тұрады және жүргізушінің командасы бойынша дауыстап есеп жүргізеді: ретімен, бірақ бұл ретте 3-ке бөлінетін сандарды атамай. Оның орнына, қатысушы үнсіз орнында секіру керек. 1, 2, секіру, 4, 5, секіру, 7, 8, секіру және т. б.

Негізгі сабақ

«Саңырау телефон» жаттығуы

Жүргізуші бір адамнан басқа барлық қатысушыларды есік сыртына шығуды сұрайды, қалған адамға бір қарапайым әңгіме айтып береді, ол өз кезегінде бөлмеге кірген екінші адамға, ол өз кезегінде келесіге айтады, осылайша соңғы қатысушыға дейін, ал соңғы қатысушы бұл тарихты жүргізушіге айтып беруі тиіс. Содан кейін жүргізуші осы оқиғаны барлық жиналғандарға айтып береді.

Ескертпе: жүргізуші қайталау кезінде бұрмалауға жол бермеу үшін тарихты жатқа білуі тиіс. Оқиғаны қайталау кезінде қағазға немесе магнитофонға әрбір баяндаушының қандай өзгерістер әкелетінін жазып алған жөн.

Жаттығу рефлексиясы.

- Бұл жаттығу нені көрсетті?
- Қауесеттерге сенуге бола ма?

Қоштасу.

Қосымшалар

Педагог-психологтың арнайы құжаттамасы

Қосымша 1

ОҚУШЫҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ МІНЕЗДЕМЕ ЖАЗУ ҮЛГІСІ

«Қостанай қаласы әкімдігінің _____ММ»

1-11 «__» сынып оқушысы

мекен-жайы Қайырбеков көш. 381-4 тұратын,

2004 жылы 12 ақпанда туған

Аты-жөні (ілік септігінде, толық)

психологиялық мінездемесі

Тексеру процесінде бақылау деректері бойынша:

Баламен әңгіме-кеңес анасының көзінше жүрді. Бейтаныс адамға деген қорқыныш сезімі арқасында ыңғайсыздануға байланысты (оқушының аты-жөні) өнімді байланыс қиынға соқты. Жауаптар негізінен қарапайым, басын изеумен шектелетін бірсарынды. Баланың сыртқы келбеті жас ерекшеліктеріне сай келеді, киімнің жағдайы тұрмыстық әл-ауқатының жақсы екенін көрсетеді, терінің, шаштың және тырнақтың күйі қалыпты, ешқандай зақымсыз, бұл балаға қажетті күтім бар екенін білдіреді.

Әңгіме-кеңес барысында, байланыс орнату барысында, бала қол тигізгенде, сипаған кезде, сондай-ақ біреу айқайлағанда және қатты шу шығарғанда (телефон қоңырауы, есіктің сыртындағы дауыстар) жағымсыз сезімдерді (денесі қатты жиырылады) сезінетіні анықталды. Әкесін айтқан кезде (оқушының аты-жөні) эмоциялық өте қатты әсерде болды, бұл бет әлпетінің бұзылуынан байқалды (бас тарту белгісі ретінде қабағын түйіп, басымен ымдау).

Әңгіме-кеңес барысында бала жаман түстер көруіне байланысты ұйқысы жиі нашарлайтыны, жиі жылағысы келетіні және ұсақ-түйектерге жиі ренжитіндігі анықталды. Ынталандыру үшін берген тапсырмаларды орындаудан бас тарту түрінде жағымсыз реакциялар пайда болады, сондықтан зерттеу нәтижелері оқитын мектептен сұралады (оқушының аты-жөні).

Жобалау әдістері нәтижелерінің деректері бойынша (қолданылған):

"Адамның суреті" жобалық әдістемесінің нәтижелері бойынша (оқушының аты-жөні) болашаққа бағдарланатыны анықталды, яғни суреттің проекциясы ересек адамға бағытталғандықтан оның бүгінгі эмоциялық жағдайы оған ыңғайсыздық туғызады. Адамның ішкі әлеміне назар аудара отырып, көп тәуелсіздік пен мүмкіндік алғыңыз келеді.

"Дүниеде жоқ жануар" жобалық әдістемесі баланың қоршаған ортаға қорғаныштық реакцияларын, сондай-ақ өз істеріне және бастамаларына сенімділіктің төмен деңгейін көрсетеді, сондықтан ол қорғанады. Суретте өткір

штрихтер және сенімсіз сызықтар бар – бұл дабылдың бар екенін көрсетеді, өйткені штриховка аяқта байқалады, онда алаңдаушылық (оқушының аты-жөні) ата-аналарына қатысты сезінеді деген болжам жасауға болады. Жануарларға салынған жұлдыздар көзге түскісі немесе ерекше болу ниеті туралы айтады. Суреттің аты бойынша «Қызыл құбыжық» (оқушының толық аты-жөні) шын болған өткен шақтан қорқуды бастан кешіруде.

Отбасы суреті бойынша қолайлы әл-ауқат тілейтіні байқалады. Қыз бала анасына жақынырақ болады. Сурет салу кезінде күш салу байқалды, бұл қарындаштың қатты басқаннан, жиі өшірілгеннен көрінеді. Тұғырдың болуы және отбасы мүшелерінің онда орналасуы өзінің алдында отбасын жоғары көтергісі келетінін білдіреді (бұл ата-аналармен өзара қарым-қатынасқа байланысты бұрынғы күйзелісті бастан кешкеннің белгісі болуы мүмкін). Суреттегі ұйымшылдық, ортақ іс, фигуралардың анфас-та орналасуы нақты әл-ауқатты немесе сондайды қалайтынын білдіреді. Ер адамның фигурасы, әкесі немесе өгей әкесі жөнінде (оқушының аты-жөні) мазасыздық сезіледі деген болжам жасауға болады.

Осылайша, (оқушының аты-жөні), 8 жаста, өткен жылдары бастан кешкен теріс эмоциялармен байланысты психоэмоциялық шиеленісті бастан кешіреді, отбасында проблемалық өзара қарым-қатынас болуы мүмкін деген қорытынды жасауға болады. Бала жас кезінде әкесі тарапынан психологиялық зорлық-зомбылықты бастан кешкен деген болжам жасауға болады, ол туралы айтқан кезде ауыр сезімдердің болуы соны куәландырады.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде, баланың анасына ұсынылды (кімге ұсынасыз – балаға, ата-аналарға, мұғалімдерге, әкімшілік, психолог және т. б.):

1. Ата-аналар психоэмоционалды жағдайды қалпына келтіру үшін сауықтыру шараларын жүргізу мақсатында маманмен кеңесуі керек (оқушының аты-жөні).
2. Анасы әкесімен кездесуді барынша азайту керек, анасы немесе басқа отбасы мүшесінің қатысуымен (оқушының Т. а. ә.). кездескені жөн.
3. Ата-аналар балаға қатысты және ол барда айқайларын, сыни ескертулерді және әсіресе физикалық жазалау шараларын қолданбауы керек.
4. Баланың бос уақытын немесе үйірмелік істерін шығармашылық бағытта ұйымдастыру қажет.

Педагог-психолог

Т.А.Ә.

**СУИЦИДАЛДЫ НЕМЕСЕ СУИЦИД АЛДЫНДАҒЫ СИНДРОМДАР
АНЫҚТАЛҒАН ЖАҒДАЙДА ЖЕКЕ КЕҢЕСТЕРГЕ АРНАЛҒАН
ХАТТАМАЛЫҚ БЛАНК
ҮЛГІСІ**

Жеке кеңес беру хаттамасы

_____,
(кеңес алушының аты-жөні.)
Анасымен, әкесімен, оқушымен (керегінің астын сызу)
__ «__» сынып _____
(Оқушының аты-жөні)

Кеңес беру уақыты _____

Себебі _____

_____ **Талдау** _____

_____ **Тұжырымдар** _____

_____ **Ұсынымдар** _____

___ «_____» 20__ жыл

Педагог-психолог

ҚОЛЫ

Т.А.Ә.

Сынып жетекшісі

ҚОЛЫ

Т.А.Ә.

Әлеуметтік педагог

ҚОЛЫ

Т.А.Ә.

НЕМЕСЕ

Педагог-психолог

Т.А.Ә.

Ата-аналар:

ТАӘ. толық

ҚОЛЫ

Психологиялық көмекке жүгінгендердің үлгі кодтары

№	Код	Өтініш берген субъект
1	М	Ер бала (жасөспірім)
2	Д	Қыз (бойжеткен)
3	Р	Ата-ана
4	О	Қамқоршы (ата-аналарды алмастыратын тұлға)
5	П	Педагогикалық қызметкер
6	С	Әлеуметтік қызметкер (жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар бөлімінің қорғаншы және қамқоршы органның, өкілі)
7	А	ДДУ әкімшілік өкілі
8	В	Ішкі істер органдарының қызметкері
9	З	Денсаулық сақтау мекемесінің қызметкері

Өтініш беру себептерінің үлгі кодтары

№	Код	Өтініш себебі
1	О	Оқумен байланысты мәселелер
2	В	Тәрбиемен байланысты проблемалар (оның ішінде отбасында)
3	П	Мінез-құлыққа байланысты мәселелер
4	Э	Эмоционалды проблемалар
5	У	Өзекті даму деңгейін анықтау
6	Р	Сөйлеуді дамыту мәселелері
7	ОМ	Одан әрі оқу бағытын анықтау

**Әкімшілік бірліктердің үлгі кодтары,
педагог-психологқа оқу процесіне қатысушы қайдан келді**

№	Код	Әкімшілік бірлік
1	Г	Қала
2	П	Қалалық типтегі кент
3	С	Ауыл (деревня)
4	ВГ	Әскери қалашық

Ықтимал өтініш бастамашыларының үлгі кодтары

№	Код	Өтініш бастамашысы
1	Р	Биологиялық ата-аналар
2	О	Ресми түрде ата-анасының орнын басқан адамдар (қамқоршылар)
3	П	Топ тәрбиешісі

4	П (Др)	Осы МдБМ-ның басқа педагогикалық қызметкерлері
5	А	ДДУ әкімшілігі
6	П(Обр)	Басқа ДДУ педагог қызметкерлері
7	С	Әлеуметтік қызметкерлер
8	ПО	Құқық қорғау органдарының қызметкерлері
9	З	Денсаулық сақтау мекемелерінің қызметкерлері

Қосымша 4.

Сабақтың психологиялық талдауы (Фландерс)

Санаттар сызбасы.

1-7 – мұғалім әңгімесі

1 - көңіл-күйді қабылдау (позитив, негатив)

2 – мадақтау, мақұлдау

3 – оқушының түсінігін қабылдау немесе пайдалану (оқушының пікірін қайталау, нақтылау, қайта құру)

4 – сұрақтар қою

5 – әңгіме (фактілер, мазмұндық немесе әдістемелік сипаттағы пікірлер, дәйексөздер)

6 – өкімдер (тікелей нұсқаулар, бұйрықтар, талаптар)

7 – сыни қарым-қатынас немесе өз беделін растау (тілімен шағу, мазақ қылу, күш көрсету)

8-10 – оқушының әңгімесі

8 – мұғалімге жауап

9 – өз бастамасы бойынша сөйлеу

10 – үндемеу немесе сасқалақтау

Сабақта 80-ден 200 –дейін интеракция болуы мүмкін.
Кесте құру: Х -шкаласы бойынша - 1-10 интеракция, У- шкаласы бойынша-қолдану пайызы.
Оң интеракция: 1, 2, 3, 8, 9. Олар басым болуы керек.

Психологиялық қорытынды

Баланың тегі мен аты
Код
Баланың жасы
Тексеру күні
Психологтың ТАӘ
1. Жас ерекшелік дамудың жалпы сипаттамасы
1.1 Дене дамуы
1.2 Сыртқы келбеті
1.3 Ірі моторика
1.4 Ұсақ моторика
1.5 Жалпы қозғалыс белсенділігі
1.6 Әрекет қарқыны
1.7 Қызметті ұйымдастыру
1.8 Психостениялық
1.9 Өздігінен еркін
1.10 Реттеу
1.11 Оқу қабілеті
1.12 Тексеруге реакция
2. Танымдық даму
2.1 Қабылдау
2.2 Ойлау
- ойлау қызметінің нысаны (ОҚН) (ФМД)
- ауызша-логикалық ойлау
- модельдеу
- жіктелуі
2.3 Елестету
2.4 Жады
2.5 Сөйлеу
2.6 Назар
3. Тұлғалық-эмоционалдық даму
3.1 Тұлғалық белсенділік
3.2 Тұлғалық бағыттылығы
3.3 Эмоционалдық икемділік
3.4 Эмоционалды фон
3.5 Эмоциялық кернеу факторы (ЭКФ) (ФЭН)
- эмоционалды қозу
- эмоционалды тежелу
- ахуалдық реактивтілік

3.6 Өзін-өзі бағалау
3.7 Талап деңгейі
3.8 Құнды бағдарлар
4. Коммуникативтік даму
4.1 Жағдайлық қарым-қатынас
4.2 Ата-аналармен қарым-қатынас
4.3 Отбасының басқа мүшелерімен қарым-қатынас
4.4 Тәрбиешілермен және мұғалімдермен қарым-қатынас
4.5 Құрдастарымен қарым-қатынас
4.6 Құрдастары тобындағы социометриялық мәртебе
5. Балалар құзыреттілігі
5.1 Құрастыру /модельдеу
5.2 Бейнелеу-графикалық қызметі
5.3 Ойын әрекеті
5.4 Оқу іс-әрекеті
6. Даму ерекшеліктері
7. Даму проблемалары
8. Ұсынымдар
Психологтың қолы

Қосымша 6.

Мамандардың кеңес беру журналы

№	Күні уақыт ы	Т. А. Ә., басқа деректер	Өтініш беру себебі	Код	Кеңес беру сипаты	Ескертпе

Оқушыларға кеңес беру журналы

№	Күні уақыт ы	Т. А ., жасы, басқа деректер	Өтініш беру себебі	Код	Кеңес беру сипаты	Ескертпе

Ата-аналарға кеңес беру журналы

№	Күні уақыт ы	Т. А. Ә., басқа деректер	Өтініш беру себебі	Код	Кеңес беру сипаты	Ескертпе

Ұйымдастыру-әдістемелік құжаттама

Қосымша 7.

Бекітемін

Мектеп директоры

2018-2019 оқу жылына психологиялық қызмет жұмысының жоспары

ПҚ мақсаты-оқушылардың психологиялық денсаулығын сақтау, гимназияда қолайлы әлеуметтік-психологиялық климат құру және білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық қолдау көрсету, оқушыларға тез дамып келе жатқан ақпараттық қоғам жағдайында табысты бейімделуге мүмкіндік беретін базалық құзыреттілікті қалыптастыру.

ПҚ міндеттері:

- 1) білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен дарындылығын зерттеу, дамыту;
- 2) білім алушылардың тұлғалық және интеллектуалды дамуына ықпал ету, өзін-өзі тәрбиелеу және өзін-өзі дамыту қабілетін қалыптастыру;
- 3) жеке тұлғаны психологиялық-педагогикалық зерттеу негізінде әрбір білім алушыға жеке тұрғыдан қарауды қамтамасыз ету;
- 5) білім алушылардың психологиялық қиындықтары мен проблемаларын шешу бойынша психокоррекциялық жұмыстарды жүзеге асыру;
- 6) Жасөспірімдердің суицидке психологиялық бейімділігін, асоциалды бейімділігін анықтап, алдын алу;
- 7) өзіне-өзі қол жұмсауға бейімділігі бар кәмелетке толмағандарға, сондай-ақ олардың ата-аналарына (немесе оларды алмастыратын адамдарға) өзіне-өзі қол жұмсауды және олардың әрекеттерін болдырмау мақсатында психологиялық көмек көрсету;
- 8) оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауға психологиялық дайындығын қалыптастыру;
- 9) әлеуметтік-психологиялық мәселелерді шешуде және оқу-тәрбие жұмысының оңтайлы әдістерін таңдауда ата-аналар мен педагогтарға консультациялық көмек көрсету;

- 10) білім беру процесі субъектілерінің психологиялық-педагогикалық құзыреттілігін арттыру;
- 11) оқушының тұлғасын тәрбиелеу, дамыту және әлеуметтік қорғау жөніндегі іс-шаралар кешенін жүзеге асыруға қатысу;
- 12) отбасы қиын өмірлік жағдайға тап болған балаларды оқыту мен тәрбиелеудің әлеуметтік-психологиялық жағдайларын зерттеу;
- 13) балаға, оның отбасына және оқу орнына қатысты әлеуметтік-диспетчерлік функцияны жүзеге асыру.

Психологиялық блок.

8 -11 сыныптар

№	Қызметтің бағыттары мен негізгі мазмұны.	Мерзімі	Сынып
1.	Жеке тұлғаның және тұлғааралық қарым-қатынастың психодиагностикалық өлшемдері.		
1.1	Социометрия	Қазан	9
1.2	Суицидтік бейімділікті анықтау	Ақпан	9
1.3	"Мінез акцентуациясы»		
1.4	К. Леонгард – Н. Шмишек сауалнамасы Жобалау суреттеу	Қыркүйек Жыл бойы	10 әлеум. тапсырыс
2.	Интеллект және креативтілік диагностикасы.		
2.1	ШТУР	Желтоқсан	9
2.2	«Теориялық ойлау деңгейі» А. Зак	Қараша	10
3.	Тұлғаның эмоционалдық-адамгершілік дамуының диагностикасы.		
3.1	Кешенді тестілеу «Стресс, невроз, депрессия. Мотивация ».	Қазан	11 8
3.2	"Үмітсіздік шкаласы " әдістемесі	Қыркүйек	8
3.3	"Жалғыздық деңгейі " әдістемесі»	Қыркүйек	9
3.4	Мазасыздық, ригидтік және экстравертивтілікті өзін - өзі бағалау әдістемесі (Д. Моудсли тест-сауалнамасы.	Қараша	8
3.5	"Тұлғаның психикалық қасиеттерін өзін-өзі бағалау" Г. Айзенк	Қараша	11
3.6	"Стресс, невроз, күйзеліс. Уәждеме» кешенді тестілеудің мониторингі.	Ақпан	8,9

3.7	Суицидтік қауіпті анықтау " жобалық әдістемесі»	Ақпан	
4.	Эксперименталды қызмет.		
4.1	Екінші шет тілін оқу туралы пікірді зерттеу мақсатында оқушыларға сауалнама жүргізу.	Наурыз	11
5.	Кәсіптік бағдар беру міндеттеріне байланысты танымдық қызығушылықты зерттеу.		
5.1	Тұлғаның кәсіби түрі.	Ақпан	10
6.	"Алтын белгі" белгісін алуға үміткер 11 сынып оқушыларын психологиялық сүйемелдеу.		
6.1	Зияткерлік пен қабілеттің диагностикасы.	Жыл бойы	11
6.2	Тұлғаның психодиагностикалық өлшемі.		
6.3	Психологиялық тренинг элементтері бар сабақтар.		
6.4	Жеке кеңес беру.		
7.	СӨС алдын алу		
7.1	ПБЗ-тәуелділікке тарту қатерін психологиялық тестілеудің диагностикалық компьютерлік бағдарламасы.	Қыркүйек-Қазан	8-11
7.2	Қалыптасқан СӨС дағдыларының диагностикасы. Дұрыс тамақтану туралы оқушылардың хабардарлығын диагностикалау.	Қазан	8-9
7.3	АҚТҚ / ЖҚТБ профилактикасы бойынша тренинг. «Жауапты мінез-құлық».	Қараша	8-9
8.	Педагогикалық ұжыммен жұмыс.		
8.1	Педагогикалық кеңестердің жұмысына және дайындығына қатысу.	Жыл бойы	
8.2	"9-сыныптарда сынып-жалпылама бақылау" директор жанындағы кеңес.	Қаңтар	9
8.3	"9 сынып оқушыларының жоғары мектепте оқуға дайындығы, болашақ білім беру ниеті" ППК.	Сәуір	9
9.	Түзету жұмысы		

9.1 9.2	Топтық түзету сабақтары. Зерттеу нәтижелері бойынша оқушылардың жеке және топтық кеңестері; өзара қарым-қатынас мәселелері, жеке мәселелер бойынша.	Жыл бойы Жыл бойы	әлеуметті к тапсырыс 8-11
10. 10.1 10.2 10.3 10.4 10.5 10.6 10.7	Ата-анамен жұмыс Ата-аналар үшін жеке кеңес. Алдын алу Кеңесінің қызметіне қатысу. Кәмелетке толмағандардың жыныстық қол сұғылмаушылығына қарсы қылмыстардың алдын алу бойынша ата-аналар жиналыстарында сөз сөйлеу. Кәмелетке толмағандардың жыныстық қол сұғылмаушылығына қарсы қылмыстардың алдын алу бойынша ата-аналар жиналыстарында жаднамалар тарату. "Жасөспірімдердің аутодеструктивті мінез-құлықтары: мәселелері және оларды шешу"атты ата-аналар лекторийі. "Негізгі мектеп түлектерінің жас ерекшеліктерінің проблемалары" атты ата-аналар лекторийі» "Қорытынды аттестациялауға дайындық"ата-аналар лекторийі.	 Жыл бойы Жыл бойы Қаңтар-наурыз Сәуір-мамыр Қаңтар-мамыр Қаңтар Ақпан Қыркүйек	әлеум. тапсырыс әлеум.тап с 8-9 10-11 8-11 8 9 11

**БАЛАЛАР МЕН ЖАСӨСПІРІМДЕР АРАСЫНДА СУИЦИДТІК
МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚТЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АЛДЫН АЛУ ЖӨНІНДЕГІ
ІС-ШАРАЛАР ЖОСПАРЫНЫҢ
ҮЛГІСІ**

(бұл жоспар психологтарда болады, суицидтің алдын алу бойынша жалпы мектептік жоспарды психолог іс-шараларын ескере отырып, яғни осы жоспарды ескере отырып, директордың ТЖ жөніндегі орынбасары жасайды,)

Ай	Сынып	Психологиялық диагностика	Оқушылармен алдын алу және түзету жұмыстары	Мұғаліммен алдын алу және түзету жұмыстары	Ата-аналармен алдын алу және түзету жұмыстары
Қыркүйек	1	«Бірінші сынып оқушыларының бейімделуі» сауалнамасы	1. <u>Түзету сабақтары:</u> «Біз мектепке келдік» (1 сыныптар) "Бейімделу кездесулері" (5 сыныптар) "Емтиханға дайындаламыз" (9 сыныптар) 2. Жеке кеңестер	1. <u>Жеке кеңестер</u>	1. Ата-аналарға арналған жадынамалар әзірлеу: <u>«Жасөспірімнің өз-өзіне қол жұмсауға дайындалу белгілері»</u> . 2. <u>Жеке кеңестер</u>
	5	«Кездесу» әдісі			
	9	Социометрия			
Қазан	5	Білім немесе баға алуға бағыттылықты зерттеу	1. <u>Түзету сабақтары:</u> «Біз мектепке келдік» (1 сыныптар) "Бейімделу кездесулері" (5 сыныптар) "Емтиханға	1. "1 сынып оқушыларының жаңа әлеуметтік жағдайларға	1. Ата-аналар лекторийі: «Бесінші сынып оқушыларының
	8 А, Б	Депрессия деңгейін анықтау әдісі			
	11	Кешенді			

		тестілеу «Стресс. Невроз. Күйзеліс. Уәждеме.»	дайындаламыз" (9 сыныптар) «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. <u>11 сыныптар үшін мини-лекция:</u> "Күн тәртібі және психосоматика» 3. <u>Жеке кеңестер</u>	бейімделу дің психологи ялық-педа гогикалық аспектіле рі" 2. <u>ППК</u> "5 сынып оқушылар ының алғашқы бейімделу деңгейін талдау" 3. <u>Жеке кеңестер</u>	бейімделу кезеңінің ерекшелік тері» 2. <u>Жеке кеңестер</u>
Қараша	4	Пәндер бойынша ЦТО	1. <u>Түзету сабақтары:</u> "МAB-қа дайындық" (4 сыныптар) "Бейімделу кездесулері" (5 сыныптар) "Емтиханға дайындаламыз" (9 сыныптар) «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. 9 сыныптарға арналған шағын дәріс: "Қайда жұқа, сонда жыртылады» 3. Эмоционалдық иеленісті шешу бойынша <u>тренинг сабағы</u> (7 сыныптар). 4. <u>Жеке кеңестер</u>	3. <u>Жеке кеңестер</u>	1. Ата-анал ар лекторийі : "1-ші сынып оқушылар ының жаңа әлеуметт ік жағдайла рға бейімделу мәселелері " 2. <u>Жеке кеңестер</u>
	5	Социометри я			
	6	Оқу-жатты ғудың уәждемесі және оқуға эмоционалды қ қарым-қаты нас			
	8 В,Г,Д	Күйзеліс деңгейін анықтау әдісі			
	9	Мазасыздық ты, ригидтік пен экстраверти втілікті өзін-өзі бағалау әдістемесі. (Д. Моудсли бойынша)			

Желтоқсан	8 А, Б	Психикалық жағдайларды өзін-өзі бағалау әдістемесі (Г. Айзенканың тест-сауалнамасы)	1. <u>Түзету сабақтары:</u> "МAB-қа дайындық" (4 сыныптар) "Емтиханға дайындаламыз" (9 сыныптар) «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. Тренинг сабағы: "Біз өмір үшін дауыс береміз" (11 сыныптар). 3. <u>Жеке кеңестер</u>	1. "9 сынып оқушыларының МAB-қа дайындық деңгейі» <u>ППК</u> 2. "Зияткерлік дамуды зерттеу нәтижесі ретінде және үрейленудің сипатын талдау. (11 сынып)" <u>ППК</u> . 3. <u>Жеке кеңестер</u>	1. Ата-аналар лекторийі : «Жасөспірімдік өзгерістер кезінде балаға қалай көмектесуге болады» 2. <u>Жеке кеңестер</u>
Қаңтар	8 В,Г,Д	Психикалық жағдайларды өзін-өзі бағалау әдістемесі (Г.Айзенканың тест-сауалнамасы)	1. <u>Түзету сабақтары:</u> "МAB-қа дайындық" (4 сыныптар) "Емтиханға дайындаламыз" (9 сыныптар) «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. Тренинг сабағы: "Біз өмір үшін дауыс береміз" (9 сыныптар). 3. <u>Жеке кеңестер</u>	1. <u>Педагогтарға арналған шағын дәрістер:</u> "Стрессік жағдайда жоғары сынып оқушыларының психологиялық-педагогикалық қолдау" 2. <u>Жеке кеңестер</u>	1. Ата-аналар лекторийі : " Жоғары сынып оқушылары арасында аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу» 2. <u>Жеке кеңестер</u>
	9	Ауытқыған мінез-құлыққа бейімділікті анықтау. (А. Н. Орел)			
	10	"Мінез акцентуациясы" К. Леонгард – Н.			

		<i>Шмишектің сауалнамасы</i>			
Ақпан	7	<i>Оқу-жаттығудың уәждемесі және оқуға эмоционалды қарым-қатынас</i>	<i>1. <u>Түзету сабақтары:</u> «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. Тренинг сабағы: "Біз өмір үшін дауыс береміз" (10 сыныптар). 3. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. Интернетке тәуелділік бойынша 5-9 сыныптардың сынып жетекшілері мен пән мұғалімдері үшін ұсынымдар әзірлеу 2. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. Интернетке тәуелділік бойынша 5-9 сыныптардың ата-аналары үшін ұсынымдар әзірлеу 2. <u>Жеке кеңестер</u></i>
	10	<i>Мазасыздық шкаласы.</i>			
Наурыз			<i>1. <u>Түзету сабақтары:</u> «Табысқа жету жолы» (11 сыныптар) 2. 11 сыныптар үшін шағын дәріс: "ҰБТ-дағы қауіпсіздік" 3. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. <u>Педагогтарға арналған шағын дәрістер:</u> "<u>Жарақаттан кейінгі синдром</u>" 2. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. <u>Жеке кеңестер</u></i>
Сәуір	5	<i>Пәндер бойынша ЦТО</i>	<i>1. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. "5 сынып оқушыларының бейімделу деңгейінің мониторингі". ППК 2. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. <u>Жеке кеңестер</u></i>
	11	<i>«Стресс. Невроз. Күйзеліс» кешенді тестілеу мониторингі</i>			
Мамыр			<i>1. <u>Жеке кеңестер</u></i>	<i>1. <u>Жеке</u></i>	<i>1.</i>

				<u>кеңестер</u>	Оқушылардың жазғы жұмыспен қамтылуы бойынша ұсыныстар әзірлеу. <u>1. Жеке кеңестер</u>
Жыл бойы (әлеуметтік тапсырыс бойынша)	1-11	<i>Жеке тұлға мен отбасын зерттеудің жобалық әдістемелері</i>	<u>Шағын дәріс: "Стресттік жағдайдағы мінез-құлық"»</u>	<u>Шағын дәріс: "Өзіне-өзі қол жұмсауға бейім жасөспірімдермен қарым-қатынас»</u>	<u>Ата-аналар жиналысы: "Жасөспірімдердің жас ерекшеліктері. Ата-аналардың мінез-құлық стратегиясы</u>

Психологиялық қызметтің жұмыс жоспары
Қазан 2018 жыл.
8-11 сыныптар.

№	Қызметтің бағыты мен негізгі мазмұны	Мерзімі	Сынып
1.	Жеке тұлғаның және тұлғааралық қарым-қатынастың психодиагностикалық өлшемдері. Социометрия	1-15	9
2.	Тұлғаның эмоционалдық-адамгершілік дамуының «Стресс, невроз, күйзеліс. Уәждеме» кешенді тестілеу	10-20	11
3.	СӨС алдын алу Психобелсенді заттарға тәуелділікке тарту қаупіне байланысты психологиялық тестілеудің диагностикалық компьютерлік бағдарламасы.	5-30	8-11
4.	СӨС дағдыларын қалыптастыру диагностикасы. Дұрыс тамақтану туралы оқушылардың хабардарлығын диагностикалау.	20-30	8-9
5.	Ата-аналар лекторийі «Қорытынды аттестацияға дайындық».	Бір ай ішінде	11
6.	Оқушылардың жеке кеңестері.	күн сайын	
7.	Ата-аналардың жеке кеңестері.	күн сайын	
8.	Педагогтардың жеке кеңестері.	күн сайын	

Әлеуметтік педагог

№	Қызметтің бағыты мен негізгі мазмұны	Мерзімі
1.	Гимназия оқушыларының, жеңілдетілген санаттағы балалардың ыстық және буфеттік тамақтануын ұйымдастыру және бақылау.	бір ай ішінде
2.	Оқушылардың тамақтануын ұйымдастыру, толық тамақтанбау немесе оның сыныпта болмауы мәселесі бойынша сауалнама жүргізу.	15-дейін
3.	"Қамқоршы күнін" мерекелеу бойынша жұмысты ұйымдастыру.	28-дейін
4.	Алдын алу кеңесін ұйымдастыру және өткізу.	айдың соңғы сәрсенбісі
5.	"Қостанай қаласы әкімдігінің білім бөлімі" ММ жеңілдікті санаттағы оқушылардың тамақтануы бойынша есептерді ресімдеу және тапсыру.	5
6.	Қала орталығындағы профилактикалық рейдтер	14,28

«№ мектеп» ММ

Диагностикалық журнал**Сынып:****Сынып жетекшісі:****Кабинет:**

№	Оқушының Т.А.	Туған күні	Ескерту	Диагностикалық каның атауы	Диагностикалық каның атауы	Диагностикалық каның атауы	Диагностикалық каның атауы

Педагог-психолог кәсіби қызметтің таңдалған критерийлері негізінде оқу жылындағы жұмыс нәтижелері бойынша іс-әрекетке сапалы-сандық талдау ұсынады.

Статистикалық есеп сүйемелдеудің әртүрлі санаттарымен жүргізілген жұмыс түрлері туралы сандық деректерді ғана көрсетеді

ПСИХОЛОГТЫҢ ЖҰМЫСЫН ТАЛДАУ СЫЗБАСЫ

I. Лауазымдық міндеттерді орындауда және кәсіби қызметке қатысудағы құзыреттілік деңгейі.

1. Педагог-психологтың тиімді жұмыс жасауына жағдай жасау жөніндегі қызметі (кабинеттің жабдықтары мен әдістемелік жабдықтары)

1.1. Педагог-психолог қызметін материалдық-техникалық және әдістемелік қамтамасыз ету (психологиялық қызмет кабинетіне қойылатын талаптарға сәйкес жабдықтардың, әдістемелік құралдардың, педагог-психолог кітапханасының, ғылыми-әдістемелік журналдардың, міндетті құжаттардың болуы).

2. Ғылыми-зерттеу және әдістемелік жұмыстарға қатысуы.

2.1. Педагог-психологтың педагогикалық шешімдердің психологиялық сараптамасына, конкурстық комиссияларға, жұмысқа қабылдау кезінде әңгімелесулерге, Педкадрларды аттестаттауға қатысуы.

2.2. Педагог-психологтардың біліктілігін арттыру (курстар, тағылымдама, семинарлар, конференциялар, әдістемелік бірлестіктер, ғылыми-әдістемелік Жарияланымдар, өзін-өзі жетілдіру, ғылыми-зерттеу жұмыстары, психологиялық білімді насихаттау).

3. Психологиялық қоғамдық ұйымдармен, біліктілікті арттыру институтымен, басқа да құрылымдармен өзара іс-қимыл жасау.

4. Педагог-психологтың басқару қызметіне, педагогикалық кеңестерге қатысуы.

4.1. Психологиялық қызметті ұйымдастыру мәселелерін МБ отырыстарында, педагогикалық кеңестерде, білім беру мекемелері басшыларының кеңестерінде қарастыру.

4.2.. Қалалық психологтар ӘБ қызметіне қатысу.

II. Жұмыстың нәтижелілігі және білім беру мекемесінің қызметіндегі психологтың рөлі.

1. Психологиялық тақырыптың сипаттамасы (өзектілігі))

2. Оқу жылының мақсаттары, міндеттері

3. Ең маңызды, құнды тәжірибесін көрсете отырып, психологтың жұмысын талдау. Қызметтің негізгі түрлерін жүзеге асыру нәтижелерін жалпылама талдау: психопрофилактикалық; психодидактикалық; дамыту және түзету; кеңес беру жұмыстары.

3.1. Психологиялық ағартудың және кеңес берудің әртүрлі міндетті нысандарында жүзеге асырылатын психологиялық дайындықты ұйымдастыру және нәтижелілігі (білім беру процесінің барлық субъектілері үшін)

3.2. Оқушыарға, мұғалімдерге, ата-аналарға психологиялық білім беру жүйесінің болуы, осы жұмыстың формалары мен белсенді әдістері (семинарлар, элективтер, іскери ойындар, психолог стенді және т.б.)

4. Психопрофилактикалық және түзету жұмыстарын ұйымдастыру және оның тиімділігі (білім беру үдерісі субъектілерінің әрбір санаты бойынша орындалған жұмысты жеке талдау: педагогтармен жұмыс; оқушылармен жұмыс; Ата-аналармен жұмыс)

4.1. Педагог-психологтың түзету көмегін қажет ететін балалар туралы деректер банкінің болуы. Педагог-психологтың әлеуметтік педагогпен (кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі комиссиямен) бірлескен жұмысы, оның құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша жұмысы.

4.2. Қолданылатын психокоррекциялық бағдарламалар мен сабақтардың сапасы, олардың тиімділігі.

4.3 Жеке психодиагностикалық тексерулердің, консультациялардың негізділігі, олардың нәтижелілігі.

5. Білім беру процесінің барлық қатысушыларының СӨС қалыптастыру және балалар мен жасөспірімдер арасында есірткіге тәуелділіктің бастапқы алдын алу бойынша жұмысты ұйымдастыру.

6. ҰБТ және МАБ дайындық кезінде психологиялық сүйемелдеу.

7. Тұжырымдар.

8. Жаңа оқу жылына мақсаттар мен міндеттерді қою (шешілмеген мәселелерді талдау негізінде).

9. Орындаушы _____ (психологтың Т.А.Ә., білім беру мекемесінің атауы №).

_____ **Оқу жылындағы педагог-психологтың жұмысы туралы статистикалық есеп**

N		Санаты	Саны
1.	Жеке кеңестер өткізілді:	Балалар -	
		Ата-аналар -	
		Мамандар -	
2.	Топтық іс-шаралар өткізілді:	Балалармен -	

	(оның ішінде семинарлар, сабақтар, тренингтер)		
		Ата-аналармен -	
		Педагогтармен -	
3.	Диагностикалық тексерулердің саны.:	Балалар -	
		Ата-аналар -	
		Педагогтар -	
4.	Психологиялық сүйемелдеумен қамтылған балалар саны	Коррекциялық қолдаумен	
		Дамыту жұмысымен	
5.	Количество проведенных занятий:	Түзету	
		Дамытушылық	
6.	Ашық іс-шараларды өткізуге қатысу	Облысы	
		Қала	

Нормативтік құқықтық құжаттар

Бұл білім беру жүйесіндегі психологтың кәсіби қызметінің стандарттары мен нормаларын анықтайтын құжаттар жиынтығы болып табылатын құжаттама түрі. Бұл құжаттама педагог-психологтың кәсіби қызметінің нормативтік базасы болып табылады және Қазақстан Республикасындағы білім берудің әлеуметтік-заң нормаларын жаңарту кезінде уақытылы ауыстыруға жатады.

Қазақстан Республикасында білім беру туралы Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 3 шілдедегі № 121-V Заңы

Осы Заң білім беру саласындағы қоғамдық қатынастарды реттейді, осы саладағы мемлекеттік саясаттың негізгі принциптерін айқындайды және Қазақстан Республикасы азаматтарының, сондай-ақ Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың білім алуға конституциялық құқығын қамтамасыз етуге бағытталған.

Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы N 345-II Заңы

Осы Заң балаларды қоғамдағы толыққанды өмірге дайындау, оларда қоғамдық маңызы бар және шығармашылық белсенділікті дамыту, оларда жоғары адамгершілік қасиеттерді, патриотизм мен азаматтықты тәрбиелеу, әлемдік өркениеттің жалпы адамзаттық құндылықтары негізінде ұлттық сана-сезімді қалыптастыру қағидаттарын негізге ала отырып, Қазақстан Республикасының Конституциясында кепілдік берілген баланың негізгі құқықтары мен мүдделерін іске асыруға байланысты туындайтын қатынастарды реттейді.

Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы (өзгертілген және толықтырылған 2013 жылғы 3 шілдедегі жағдай бойынша) Қазақстан Республикасының Кодексі

Осы Кодекс неке-отбасы (ерлі-зайыптылық-отбасы) қатынастарын реттеудің мақсаттарын, міндеттерін, қағидаттары мен құқықтық негіздерін айқындайды, оның дамуын Қазақстан Республикасының Мемлекеттік әлеуметтік саясатының басым бағыты деп айқындай отырып, отбасының құқықтары мен мүдделерін қорғауды қамтамасыз етеді.

Бала құқықтары туралы Конвенция

Бас Ассамблеяның 1989 жылғы 20 қарашадағы 44/25 қарарымен қабылданды

Қатысушы мемлекеттердегі Балалардың құқықтарын анықтайтын халықаралық құқықтық құжат. Бала құқықтары туралы Конвенция бала құқықтарының кең спектріне арналған міндетті сипаттағы бірінші және негізгі халықаралық-құқықтық құжат болып табылады. Құжат аштықтан және мұқтаждықтан, қатыгездіктен, қанаудан және басқа да теріс қылықтардан бос жағдайларда өз мүмкіндіктерін толық дамытуға әрбір адам өмірінің жеке құқықтарын 18 жасқа дейін (егер қолданылатын заңға сәйкес кәмелетке толмаса) нақтылайтын 54 баптан тұрады.

Ұйымдардағы психологиялық қызметтің жұмыс ережелері

Осы Ереже орта білім беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің жұмысын реттейді. Психологиялық қызметтің құрылымы білім беру ұйымының түрі, типі мен қажеттіліктеріне, штат санына байланысты анықталады. Психологиялық қызмет құрамына психологтар, әлеуметтік педагогтар, мектептің медицина қызметкерлері, сынып мұғалімдері және ата-аналар комитетінің өкілдері кіреді. Психологиялық қызмет мүшелерінің қызметі біліктілік талаптарына және лауазымдық нұсқаулыққа сәйкес жүзеге асырылады.

Қостанай облысы психологиялық қызметінің ережелері

Осы Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмыс істеу ережелері Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмысын реттейді. Психологиялық қызметтің құрылымы білім беру ұйымының түрімен, типімен және қажеттілігімен, педагог-психологтардың штаттық бірліктер санымен анықталады.

Психологиялық қызметтің құрамына педагог-психологтар, әлеуметтік педагогтар, сынып жетекшілері, медицина қызметкерлері, келісім бойынша ата-аналар комитетінің өкілдері кіре алады.

ҚР еңбек кодексі

Қазақстан Республикасының Еңбек заңнамасы Қазақстан Республикасының [Конституциясына](#) негізделеді және осы Кодекстен, Қазақстан Республикасының заңдары мен Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Осы Кодексте көзделген жағдайлардан басқа, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына еңбек қатынастарын, әлеуметтік серіктестік пен еңбекті қорғау қатынастарын реттейтін нормаларды енгізуге тыйым салынады.

ПС бойынша 25.06. 2015ж. бастап 272 қаулыны өзгерту.

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы Заңының 27-бабына, "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңының 6-бабы 2-тармағының 24-б) тармақшасына сәйкес Қостанай облысының әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмыс Ережелері бекітілсін.

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін он күнтізбелік күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қызмет бойынша 272 қаулы

«Мемлекеттік қызметтер туралы» Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 15 сәуірдегі Заңының 6-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Мемлекеттік қызметтер тізілімі бекітілсін.

2. Осы қаулыға қосымшаға сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдерінің күші жойылды деп танылсын.

3. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Әкімдіктің "Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмыс ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 9 ақпандағы № 42 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы"

Қостанай облысы әкімдігінің 2015 жылғы 25 маусымдағы № 272 қаулысы. Қостанай облысының Әділет департаментінде 2015 жылғы 31 Шілдеде № 5779 болып тіркелді.

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы Заңының 27-бабына, "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңына сәйкес Қостанай облысының әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қостанай облысы әкімдігінің 2015 жылғы 9 ақпандағы № 42 «Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмыс ережесін бекіту туралы» қаулысына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 5417 тіркелген, 2015 жылғы 31 наурызда «Қостанай таңы» газетінде жарияланған) келесі өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін: көрсетілген қаулымен бекітілген Қостанай облысының орта білім беру ұйымдарында психологиялық қызметтің жұмыс ережелерінде 4-тармақ мынадай редакцияда жазылсын: "4. Психологиялық қызметтің құрамына білім беру ұйымының басшысы, басшының тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары

кіреді, ол оның қызметін ұйымдастырады және бақылайды, сондай-ақ сынып жетекшілікті жүзеге асыратын педагогтар, педагог-психологтар мен әлеуметтік педагогтар кіреді. Келісім бойынша психологиялық қызметтің құрамына медицина қызметкерлері, Ішкі істер органдарының қызметкерлері және ата-аналар комитетінің өкілдері енгізілуі мүмкін.";

6 тармақ келесі тармақшалармен толықтырылсын:

"8) оқу тоқсанында кемінде 1 рет жүйелі түрде тестілеу өткізу жолымен кәмелетке толмағандардың өзіне-өзі қол жұмсауға психологиялық бейімділігін, сондай-ақ бейәлеуметтік бейімділігін (құқық бұзушылыққа, спирттік ішімдіктерді, есірткі құралдарын пайдалануға, құқық бұзушылық жасауға бейімділігін) анықтау және алдын алу;

9) суицидке бейімділігі бар кәмелетке толмағандарға, сондай-ақ олардың ата-аналарына (немесе оларды алмастыратын адамдарға) өзіне-өзі қол жұмсауды және олардың әрекеттерін болдырмау мақсатында психологиялық көмек көрсету.";

6-тармақ мынадай мазмұндағы 6-1 тармақпен толықтырылсын:

"6-1. Психологиялық қызметтің негізгі мақсатты топтары оқушылар болып табылады:

- 1) аутодеструктивті мінез-құлыққа (өзіне-өзі қол жұмсауға) бейім немесе бұрын өзіне-өзі қол жұмсауға әрекет жасаған;
- 2) психикаға белсенді әсер ететін заттарды, спиртті ішімдіктерді, есірткі құралдарын қолдануға бейім не пайдаланатын;
- 3) құқық бұзушылық жасауға бейім, сондай-ақ ішкі істер органдарында есепте тұрған;
- 4) әлеуметтік жағдайы нашар отбасыларынан;
- 5) толық емес отбасыларда тәрбиеленушілер;
- 6) өзіне-өзі қол жұмсаған немесе өзіне-өзі қол жұмсау әрекетін жасаған жақын туыстары немесе достары;
- 7) өзіне-өзі қол жұмсауға бағытталған интернет-ресурстардың қоғамдық топтарына кірушілер және тіркелгендер;
- 8) тестілеу нәтижелеріне және өмірлік жағдайларына сәйкес өзге де білім алушылар.";

8 тармақ келесі тармақшалармен толықтырылсын:

"5) прокуратура органдарын ақпараттандыра отырып суицидтік бағыттағы интернет-ресурстарды анықтау мақсатында әлеуметтік желілердің мониторингі;

6)) оқушылардың суицидтік бағыттағы Интернет-ресурстардың әлеуметтік топтарына кіру және тіркелу фактілерін анықтау, ата-аналарына (оларды алмастыратын адамдарға) хабарлау және осындай оқушыларға психологиялық көмек көрсету.";

15 тармақтың 6 тармақшасы келесі редакцияда жазылсын:

"6) білім алушылардың бейәлеуметтік іс-әрекеттері мен өзіне-өзі қол жұмсауға бейімділігінің алдын алу және оларды уақтылы түзетуді жүзеге асыру;"

16 тармақ келесі тармақшалармен толықтырылсын:"

"10) ата-аналарды (немесе оларды алмастыратын адамдарды) және сынып жетекшісін өзіне-өзі қол жұмсауды және олардың әрекеттерін болдырмау жөнінде бірлескен шаралар қабылдау үшін кәмелетке толмағанның жоғары деңгейдегі алаңдаушылық пен өзіне-өзі қол жұмсауға бейімділігі анықталғаны туралы дереу хабардар етуге;

"11) кәмелетке толмағандардың суицидтік бейімділігін анықтау әдістері мен нысандарын жетілдіру, оларды түзету және толықтыру бойынша ұсыныстар енгізу.";

16 тармақ келесі мазмұндағы 16-1 тармағымен толықтырылсын:

"16-1. Өзіне жүктелген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін басшының, бастықтың орынбасары, педагог-психолог заңмен белгіленген жауаптылықта болады."

2. Осы қаулы алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қостанай облысының әкімі

Н. Садуакасов

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Республикалық құқықтық ақпарат орталығы РГП на ПХВ

«БЕКІТЕМІН»
Қостанай облысы әкімінің
орынбасары

_____ **М. Жундубаев**
 «_____» _____ **2019 ж.**

**Кәмелетке толмағандар арасында суицидтің, құқық бұзушылықтың алдын алу және балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу бойынша
 2019-2021 жылдарға арналған
 Ведомствоаралық іс-шаралар жоспары**

№ р/с	Іс-шара	Аяқтау нысаны	Жауапты орындаушыла р	Орындау мерзімі	Болжам ды шығыст ар
1	2	3	4	5	6
1. Кәмелетке толмағандар арасында суицидтің алдын алу шаралары					
1.1.	Педагогтармен және оларға теңестірілген тұлғалар лауазымдарының типтік біліктілік сипаттамаларына сәйкес білім беру ұйымдарын психологтармен, әлеуметтік педагогтармен қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдау (Қ Р Білім және ғылым министрлігінің 2009 жылғы 13 шілдедегі № 338 бұйрығы).	ББ ақпарат	ЖАО, қалалар мен аудандардың ҚБ	Тамыз 2019, тамыз 2020, тамыз 2021	Көзделген қаражат шегінде
1.2.	Мектеп психологтарын тиісті материалдық-техникалық жарақтандырылған арнайы жеке кабинеттермен қамтамасыз ету	ББ ақпарат	ЖАО, қалалар мен аудандардың ҚБ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
1.3	Басқарма мен білім бөлімдерінің Интернет - ресурстарында педагог-психологтарға және "суицид вахтерлеріне" (психологиялық қызмет мүшелері, әкімшілік, педагогтар, ата-аналар) арналған әдістемелік порталдың жұмыс істеуін қамтамасыз ету)	интернет-портал	қалалар мен аудандардың ББ, ББ	үнемі	Көзделмеген
1.4	Кәмелетке толмағандар арасында аутодеструктивті мінез-құлықтың алдын алу, оларға және ата-аналарына психологиялық-педагогикалық көмек көрсету мәселелері бойынша әдістемелік және анықтамалық	буклеттер, брошюралар, бейнероликтер	ББ, ДСБ, ПД, ІСБ, ҮЕҰ, ЖАО	Жарты жылда 1 рет	Көзделген қаражат шегінде

	сипаттағы буклеттер, брошюралар, бейнероликтер дайындау				
1.5	Жалпы білім беретін мекемелер мен ТжКБ мекемелерінің педагог-психологтары үшін өзіне-өзі қол жұмсауға бейім балаларды анықтау бойынша бірыңғай әдістеме әзірлеу	Әдістемелік құралдар	ББ, ДСБ, ПҚЖҚББӨО	2 тоқсан 2019 ж	Көзделмеген
1.6	Халықтың барлық жіктері үшін Психикалық денсаулық және дағдарыстық жағдайларда адамдарға көмек көрсету мәселелері бойынша ақпараттық-ағартушылық және оқыту іс-шараларын өткізу	ақпарат	ЖАО, ДСБ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
1.7	Қоғамға суицидтік мінез-құлықтың белгілері, оның салдары туралы қоғамға, соның ішінде БАҚ арқылы хабарлау	Мақалалар мен телесюжеттер	ЖАО, ДСБ, ББ, ІСБ	үнемі	Көзделген қаражат шегінде
1.8	Оқу материалдарында адам өмірінің құндылықтары, өмірдің мақсаты мен мәні туралы әлеуметтік жарнамаларды орналастыруды қамтамасыз ету	Әлеуметтік бейнероликтер	ББ, ІСБ, ЖАО, ҮЕҰ	2019 жыл	Көзделген қаражат шегінде
1.9	Оқушылар мен колледж студенттерінің құндылық қарым-қатынасты, өмірге деген көзқарастарын қалыптастыру бойынша рухани, мәдениет және өнер өкілдерімен, психологтармен, дәрігерлермен, заңгерлермен кездесулерін ұйымдастыру	ББ ақпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ББ	Тоқсанда 1 рет	Көзделмеген
1.10	Отбасы мен мектептің әлеуметтік әріптестігін жандандыру үшін білім беру ұйымдарында ата-аналар мен педагогтардың өзара іс-қимылының дәстүрлі емес түрі ретінде отбасылық қарым-қатынас клубтарының жұмысын жандандыру	ББ ақпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ББ	Тоқсанда 1 рет	Көзделмеген
1.11	Жастар ортасындағы жағымсыз үрдістерді (суицидтер, ерте жүктілік, репродуктивті денсаулықты қорғау) еңсеру жөніндегі әлеуметтік жобаларды іске асыруды қамтамасыз ету	жоба, шығармашылық есеп	ЖАО, ҮЕҰ, ББ, ДСБ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
1.12	Суицидтің алдын алу мәселелері бойынша жастар денсаулық орталықтарының қызметін күшейту	орталықтардың қызметі туралы ақпарат	ДСБ	Тоқсан сайын	Көзделген қаражат шегінде
1.13	Облыс педагог-психологтарына практикалық және әдістемелік көмек көрсету бойынша психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы УОАКО қызметінің тиімділігіне мониторинг жүргізу	анықтама	Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы УОАКО	Тоқсанда 1 рет	Көзделмеген
1.14	«Жасөспірімдердің суицидтік мінез-құлқының алдын алу» халықаралық, республикалық озық тәжірибесін зерделеуді жүргізу»: -Санкт-Петербург қ.	білім беру ұйымдарының педагог-психологтарына арналған	Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы	наурыз 2019 ж.	Көзделген қаражат шегінде

	- Астана қ. - Челябин қ. - Алматы қ. - Астана қ.	әдістемелік ұсыныстар		сәуір 2019 ж. мамыр 2019 ж. маусым 2019 ж. қазан 2019 ж.	
1.1 5	Педагог – психологтарға арналған "Жасөспірімдердің суицидтік мінез – құлқының алдын алу" облыстық семинар-практикум ұйымдастырып өткізу»	білім беру ұйымдарының педагог-психол огтарына арналған әдістемелік ұсыныстар	Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы	Жылына 1 рет	Көзделге н қаражат шегінде
1.1 6	Психологиялық қолдау орталығының әдістемелік күндерін өткізу. Облыс педагог-психологтарына арналған "Жасөспірімдердің суицидтік мінез-құлқының алдын алу" семинар-практикумы (аймақтарға шығу)	семинар практикум	Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы	наурыз – желтоқсан 2019 ж.	Көзделге н қаражат шегінде
1.1 7	Облыстың білім беру ұйымдарында кәмелетке толмағандар арасындағы суицидтік жағдайларға мониторинг жүргізу	акпарат	ББ, ПД, ДСБ, қалалар мен аудандардың ББ	ай сайын	Көзделм еген
1.1 8	Сабактан кейін балалар мен жасөспірімдердің, оның ішінде «қауіпті топтарды» жұмысқа, дене шынықтыру және спортқа тарту, аула клубтары, спорт клубтары, оның ішінде ауылдық жерлерде жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылдау.	УО, УФКС ақпарат	қалалар мен аудандардың ДПШБ, ББ, ЖАО, ББ	Жыл сайын	Көзделге н қаражат шегінде
1.1 9	Демалыс уақытында девиантты мінез-құлықты балалар мен жасөспірімдерге арналған әлеуметтік-психологиялық сүйемелдеу алаңдарын ұйымдастыру	ББ ақпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ЖАО, ББ	Жыл сайын жаз кезінде	Көзделге н қаражат шегінде
1.2 0	«Суицидтің алдын алуға бағытталған шаралар кешені» жобасын іске асыру	Шығармашылы қ есеп	ҮЕҰ, ЖСБ	наурыз-қар аша 2019 жыл	2 000 00 0 тг
1.2 1.	Білім беру жүйесінің педагог-психологтарын, Денсаулық сақтау жүйесінің психологтарын тарта отырып, ювеналдық полиция қызметкерлерімен бірлесіп, өз-өзіне қол жұмсауға бейім, мінез-құлқында ауытқуы бар, агрессия мен тұйықтылық танытатын кәмелетке толмағандармен, олармен одан әрі түзету жұмыстарын жүргізу үшін оларды анықтау бойынша жеке жұмыс жүргізуді қамтамасыз ету	кәмелетке толмағандарды ң істері жөніндегі облыстық комиссияның хатшылығына акпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ДСБ, ПД, ББ	Токсанда 1 рет	Көзделм еген
2. Балаларға қатысты зорлық-зомбылық пен қатыгез қарым-қатынастың алдын алу шаралары					

2.1.	Мектеп инспекторлары, әлеуметтік педагогтар, сондай-ақ балаларға қатысты зорлық-зомбылық пен қатыгездіктің алдын алу саласындағы мәселелермен айналысатын мамандар үшін оқыту семинар-тренингтер өткізуді қамтамасыз ету	тренингтер, семинарлар	ДСБ, ББ, ПД, ҮЕҰ, ЖАО	Жылына 1 рет	Көзделген қаражат шегінде
2.2	Балаларға қатыгез қарау проблемасына назар аударуға және қатыгез қарау көріністеріне, оның ішінде тәрбиелеудің зорлық-зомбылық әдістеріне жол бермеу туралы ақпаратты таратуға бағытталған әлеуметтік жобаларды іске асыруды қамтамасыз ету	жоба, шығармашылық есеп	қалалар мен аудандардың ББ, ДСБ, ҮЕҰ, ЖАО, ББ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
2.3	Кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылыққа қарсы іс – қимыл жасауға бағытталған тұрғындар арасында мәдени-ағарту және ақпараттық-насихаттау іс-шараларын, түсіндіру жұмыстарын жүргізуді қамтамасыз ету	ақпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ДСБ, МБ, ҮЕҰ, ЖАО, ББ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
2.4	Өмірлік қиын жағдайдағы отбасыларға қолдау көрсету үшін облыста бар баспаналар, оңалту орталықтарының жеткіліктілігін талдау, сондай-ақ қолда бар орталықтардың одан әрі жұмыс істеуін қамтамасыз ету	талдау	ЖАО	2019 ж 1 тоқсан	Көзделген қаражат шегінде
2.5	Кәмелетке толмағандардың құқықтарын бұзу және зорлық-зомбылық мәселелері бойынша білім беру процесіне қатысушылардың назарына "сенім телефондарының", "ыстық желілердің" нөмірлерін жеткізу	ақпарат	қалалар мен аудандардың ББ, ББ	үнемі	Көзделмеген
2.6	Білім беру, денсаулық сақтау ұйымдарында, мемлекеттік органдардың интернет ресурстарында өмірде қиын жағдайға тап болған балаларға қолдау мен көмек көрсететін қызметтердің тізбесі мен байланыстарын орналастыруды қамтамасыз ету	ақпарат	ЖАО, ДСБ, ББ	үнемі	Көзделген қаражат шегінде
2.7	Психологтардың, әлеуметтанушылардың, мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алуға бағытталған баспа материалдар, хабарлар мен әлеуметтік жарнамалардың БАҚ-қа жүйелі түрде шығуын қамтамасыз ету.	ақпарат	ЖАО, ІІБ, УО, ДСБ	үнемі	Көзделген қаражат шегінде

2.8	Жасөспірімдерге консультациялық қызмет көрсету мәселелері бойынша, оның ішінде репродуктивті және жыныстық сипаттағы мәселелер бойынша жастар денсаулық орталықтарының жұмысын ұйымдастыру	ақпарат	ДСБ, ЖАО	Жарты жылда бір рет	Көзделген қаражат шегінде
2.9	Балаларға қарсы зорлық-зомбылық профилактикасы және алдын алу мәселелерінде ата-аналардың құзыреттілігін арттыру мақсатында конференциялар, дөңгелек үстелдер, дәрістер, жиналыстар өткізуді ұйымдастыру	ақпарат	қалалар мен аудандар әкімдіктерінің ББ, ЖАО, ББ	Жарты жылда бір рет	Көзделмеген
2.10	Толық емес отбасыларда, оның ішінде қорғаншы немесе қамқоршы еркек жынысты адамдар болып табылатын отбасыларда тұратын балалардың тұру жағдайларын, өзара қарым-қатынасын зерделеу бойынша рейдтер ұйымдастыру	кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі облыстық комиссияның хатшылығына ақпарат	қалалар мен аудандар әкімдіктерінің ББ, ПБ, ОЗ	Жарты жылда бір рет	Көзделмеген
2.11	Мектеп оқушылары мен колледж студенттері арасында қудалау, жыныстық зорлық-зомбылық фактілерін анықтау мақсатында оқу орындарында анонимді сауалнама жүргізу (әртүрлі әдістемелерді пайдалана отырып)	кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі облыстық комиссияның хатшылығына ақпарат	қалалар мен аудандар әкімдіктерінің ББ, ПБ, ОЗ	Оқу тоқсанда 1 рет	Көзделмеген
2.12	Өмірлік қиын жағдайда жүрген (зорлық-зомбылыққа, қатыгездікке ұшыраған, өзіне-өзі қол жұмсауға әрекет жасаған, ерте жүкті болған балалар отбасыларының) электрондық деректер банкі құру	деректер қоры	қалалар мен аудандар әкімдіктерінің ББ, ББ, ДСБ, ПД, ЖАО,	Ай сайын	Көзделмеген
2.13	Ішкі істер органдарын міндетті түрде хабардар ете отырып, зорлық-зомбылыққа ұшыраған, өзіне-өзі қол жұмсауға әрекет жасаған балаларды медициналық сүйемелдеуді қамтамасыз ету	ақпарат	Денсаулық сақтау ұйымдары, қалалар мен аудандар әкімдіктері	үнемі	Көзделмеген
2.14	Білім беру ұйымдарында балаларды медициналық қызметкерлер аралап шығуын қамтамасыз ету	ақпарат	Денсаулық сақтау ұйымдары, қалалар мен аудандар әкімдіктерінің ББ	Жарты жылда бір рет	Көзделмеген
2.15	Балаларға қатысты зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл мәселелерін қарау үшін мектеп психологтарын, әлеуметтік педагогтарды, медицина қызметкерлерін, полиция	Әкімдіктің қаулысымен 2019-2021 жылдарға арналған комиссия	ЖАО, ДСБ, ББ	2019 жыл 2 тоқсан	Көзделген қаражат шегінде

	инспекторларын кәмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның қызметіне тарту	құрамы бекітілсін			
3. Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу шаралары					
3.1.	Білім беру ұйымдарын полицияның мектеп инспекторларымен жасақтау	Білім беру басқармасына ақпарат	ЖПК, ПД, ЖАО	Жыл сайын 25 тамызға дейін	Көзделген қаражат шегінде
3.2.	Құқық бұзушылықтың алдын алу мәселелерінде әлеуметтік педагогтар мен мектеп полиция инспекторларының құзыреттілігін арттыру мақсатында оқыту семинарларын, дәрістер өткізуді ұйымдастыру	Білім беру басқармасына ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ЖПК, ПД,	Жарты жылда бір рет	Көзделген қаражат шегінде
3.3.	Аула және балалар-жасөспірімдер клубтарының, спорттық және шығармашылық секциялардың, үйірмелердің, оның ішінде халықтың әлеуметтік осал топтарының балалары үшін қолжетімді желілерін кеңейту жөнінде шаралар қабылдау	Білім беру басқармасына ақпарат	ДШСБ, ЖАО	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
3.4.	Жасөспірімдердің қылмысы мен қадағалаусыздығы деңгейіне мониторинг жүргізу, әртүрлі профилактикалық есепке алу түрлерінде тұрған кәмелетке толмағандардың мониторингі	ББ ақпарат ББ тізімдік құрамы	ЖПК, ПД ЖПК, ПД	Ай сайын Токсан сайын	Көзделмеген Көзделмеген
3.5.	Құқық қорғау органдарында есепте тұрған қолайсыз отбасыларға мониторинг жүргізу	БҒМ, МПС ДП ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ББ	Ай сайын (1 – е қарай)	Көзделмеген
3.6.	Кәмелетке толмағандарды есірткі қолдануға және өткізуге, жезөкшелікпен айналысуға, өзге де құқыққа қарсы іс-әрекеттерге тарту, олардың түнгі уақытта көңіл көтеру орындарында болу фактілерін анықтау, сондай-ақ кәмелетке толмағандар алкоголь және темекі өнімдерін сату мақсатында жастардың ойын-сауық мекемелерінде жаппай болатын орындарын тексеру бойынша рейдтік іс-шаралар өткізуді қамтамасыз ету	БҒМ-е ақпарат	ПД, ББ, ДСБ, ЖАО	Жарты жылда бір рет	Көзделмеген
3.7.	Профилактикалық есепте тұрған 14-18 жастағы кәмелетке толмаған азаматтарды және полиция органдарында есепте тұрған әлеуметтік қорғалмаған отбасылардан шыққан жасөспірімдерді оқудан бос	БҒМ-е ақпарат	ББ, ҮжӘББ, ПД, ЖАО	Жылына 1 рет	Көзделген қаражат шегінде

	уақытта уақытша жұмысқа орналастыру жөніндегі жұмысты ұйымдастыру				
3.8.	Облыстың белгілі тұлғаларын, ҮЕҰ және құқық қорғау органдарын тарта отырып, құқық бұзушылыққа жол бермеу мәселелері бойынша білім беру ұйымдарында құқықтық түсіндіру жұмысын ұйымдастыру	ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ЖПҚ, ПД,	Жыл сайын	Көзделмеген
3.9.	Мектепшілік профилактикалық есепте және полицияның есебінде тұрған кәмелетке толмағандардың демалыс уақытын каникул кезеңінде ұйымдастыру	ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ББ	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
3.10.	Демалыс кезеңінде девиантты мінез-құлықты балаларға арналған мектеп жанындағы алаңдарды ұйымдастыру	ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ББ	Жыл сайын маусым-тамыз	Көзделген қаражат шегінде
3.11.	Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтар мен қылмыстардың алдын алу жұмыстарының мәселелерін БАҚ-та жариялау	Мақалалар, телесюжеттер	қалалар мен аудандар ББ, ББ, ДСБ, ІСБ, ЖПҚ, ПД, ЖАО	Жарты жылда бір рет	Көзделген қаражат шегінде
3.12.	Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтар мен қылмыстардың алдын алу жөніндегі профилактикалық жұмыстарға бағытталған әлеуметтік жобалардың іске асырылуын қамтамасыз ету	жоба	ҮЕҰ, ББ, ЖАО, ЖПҚ, ПД	Жыл сайын	Көзделген қаражат шегінде
3.13.	ПО барлық қызметтерінің, басқа да мүдделі ведомстволардың қатысуымен "Жасөспірім", "Мектептердегі құқық тәртібі", "Түнгі қаладағы балалар" жедел-алдын алу іс-шараларын өткізу	кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі облыстық комиссияның хатшылығына ақпарат	қалалар мен аудандар ББ, ББ, ДСБ, ПД, ҮЕҰ,	Токсанда 1 рет	Көзделмеген
3.14.	Білім беру ұйымдарында бейнебақылау камераларын жеткілікті қылып орнату	атқарылған жұмыстар туралы ақпарат	ББ	2019 жыл	Көзделген қаражат шегінде

Аббревиатуралардың толық жазылуы:

ББ – Білім басқармасы
ДСБ-Денсаулық сақтау басқармасы
ІСБ-ішкі саясат басқармасы
МБ-мәдениет басқармасы
ҮжӘББ-үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы
ДШСБ – дене шынықтыру және спорт басқармасы
ЖСБ-жастар саясаты мәселелері басқармасы
ЖАО-Жергілікті атқарушы орган
ПД-полиция департаменті
ЖПҚ-Жергілікті полиция қызметі
ҮЕҰ-үкіметтік емес ұйым
ББ - қалалар мен аудандар әкімдігінің білім бөлімдері

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ӨНІРЛІК ОРТАЛЫҒЫ»
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК
МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ

«РЕГИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ И
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

№ _____

Қостанай қаласы

Город Костанай

Өзіне-өзі қол жұмсауды, кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың және балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу жөніндегі 2019-2021 жылдарға арналған ведомствоаралық іс-шаралар жоспарын орындау үшін 2019 жылғы 1 ақпаннан **БҰЙЫРАМЫН:**

1. Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы» КММ директорына (Е. А. Петренко) әдістемелік және психологиялық көмек көрсету, өзіне-өзі қол жұмсаудың алдын алу бойынша білім беру ұйымының қызметін зерделеу мақсатында өзіне өзі қол жұмсау жағдайы орын алған Қостанай облысының білім беру мекемелеріне психолог мамандарының (мобильді топ) баруын ұйымдастыру (шығу күнін білім беру ұйымымен келісу).

1. Қостанай облысы білім беру ұйымдарының өзіне-өзі қол жұмсау жағдайлары орын алған директорларына:

2.1 өңірлік орталық мамандарының жұмыс істеуі үшін жағдай жасау;

2.2. психологиялық-педагогикалық бағыттағы қажетті құжаттарды көрсету (психолог, әлеуметтік педагог, тәрбие жұмысы жөніндегі директордың орынбасарының құжаттары).

Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Өңірлік орталықтың директоры Елена Александровна Петренкоға жүктелсін.

Басшы

В. Цымбалюк

**ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
«ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ
ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ӨНІРЛІК ОРТАЛЫҒЫ»
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК
МЕКЕМЕСІ**

**КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ
«РЕГИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ И
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ**

БҰЙРЫҚ

ПРИКАЗ

№ _____

Қостанай қаласы

Город Костанай

Во исполнение Межведомственного плана мероприятий по профилактике суицида, правонарушений среди несовершеннолетних и насилия в отношении детей на 2019-2021 годы от 1 февраля 2019 года, **ПРИКАЗЫВАЮ:**

1. Директору КГУ «Региональный центр психологической поддержки и дополнительного образования» Управления образования акимата Костанайской области (Петренко Е.А.) организовывать выезды специалистов - психологов (мобильная группа) в учреждения образования Костанайской области, в которых произошли суицидальные случаи, с целью оказания методической и психологической помощи, изучения деятельности организации образования по профилактике суицида (дату выезда согласовывать с организацией образования).
2. Директорам организаций образования Костанайской области, в которых произошли суицидальные случаи:
 - 2.1 обеспечить условия для работы специалистов Регионального центра,
 - 2.2 предоставить необходимую документацию психолога - педагогического направления (документы психолога, социального педагога, заместителя директора по воспитательной работе)
3. Контроль за исполнением настоящего приказа возложить на директора Регионального центра Петренко Елену Александровну.

Руководитель

В. Цымбалюк

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Амбрумова А.Г., Постовалова Л. И. Өзіне өзі қол жұмсау себептері // Социологиялық зерттеулер. 1987. N 6. С.52-60.
2. Амбрумова А. Г. Суицидті мінез-құлықтың жас аспектілері / / В сб.: суицидологиядағы салыстырмалы-жас зерттеуі. — М., 1989. С. 8-24.
3. Банников Г. С., Павлова Т. С., Вихристюк О. В. "Психологическая наука и образование psyedu.ru " электрондық журналы - Жасөспірімдерде импульсивті, аутоагрессивті мінез-құлыққа қарсы күйзелістер мен бейімділіктің скринингтік диагностикасы. 2014, № 1.
4. Бачило Е. В. суицидалды мінез-құлықтың даму қауіп факторлары (шолу) //Саратов ғылыми-медициналық журналы. - 2012. - Т. 8. - № 2. - С. 403-409 (қосымша (жүйке аурулары).
5. Бовина И. Б. жасөспірімдер мен жастар арасындағы суицидтің алдын алу: батыс үлгілерінің тәжірибелерін ойлай отырып // "Психологическая наука и образование" электрондық журналы. - 2013. - №2. - С. 214-227.
6. Суицидалды мінез-құлықтың диагностикасы және экзистенциалды психотерапия [Электронды қор] //Ресейдегі медициналық психология: электрон, ғыл. журн. - 2013-N2 (19).
7. Вагин Ю. Р. Авиталдық белсенділік (психобелсенді заттарды теріс пайдалану және жасөспірімдерде суицидтік мінез-құлық). – Пермь, ПРИПИТ баспасы, 2001.
8. Вагин Ю. Р. жасөспірімдердегі суицидтік және аддиктивтік мінез-құлықтың алдын алу. – Пермь, 1999.
9. Ваулин СВ. суицидтік әрекеттер және аяқталмаған суицидтер: медицина ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін диссертацияның авторефераты. - М., 2012. - 46 б.
10. Балалар мен жасөспірімдер арасындағы суицидтің психологиялық аспектілері: әдістемелік құрал. - Барнаул, 2006. - 73 б.
11. Вихристюк О. В.-ата-аналарға жасөспірімдік суицидтер туралы не білу керек? М.: МГППУ, 2013ж.
12. Гайсина Д. А., Халилова З. А. және т. б. суицидтік мінез-құлық қауіпінің генетикалық факторлары [Электронды қор] / /. С. С. Корсаков атындағы неврология және психиатрия журналы. - 2008. - № 1.
13. Н. О. Зиновьева, Н. Ф. Михайлова зорлық-зомбылықтың психологиясы және психотерапиясы. Бала дағдарыс жағдайында. – СПб., 2003.
14. Зотов М. В. суицидалды мінез-құлық: даму механизмі, диагностика, түзету. - СПб., 2006. - 144 б.
15. Ефремов В.С. Суицидология негіздері. - СПб., 2004. - 479 с.

16. Журлова И. В. Оқушылардың девиантты мінез-құлықтары: диагностика, алдын алу, түзету: педагогикалық университет студенттеріне арналған оқу құралы. Мозырь, 2011. - 173с.
17. Ишимбаева А. Н. Забайкал өлкесіндегі балалар мен жасөспірімдердің суицидтік мінез-құлықтары: канд ғылыми дәрежесін алу үшін диссертацияның авторефераты. М., 2013. - 24 б.
18. Краснова ВВ., Холмогорова А. Б. Студенттердің әлеуметтік қобалжушылығы және суицидтік бағыттылығы // С. С. Корсаков атындағы Неврология және психиатрия журналы - 2013. - № 4. - С. 50-53.
19. Кучер А. А., Костюкович В. П. Балалардағы суицидтік тәуекелді анықтау // Психолого-әлеуметтік және түзету-оналту жұмыстарының хабаршысы. 2001.-№4.-С. 32-39.

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Психологиялық қолдау және қосымша білім беру өңірлік орталығы» КММ

8 (7142) 51-18-49 Директор

8-(7142) 52-41-07 Психологиялық жұмыс бөлімі

8 (7142) 52-41-06 директор орынбасары, әдістемелік кабинетСайт:

<https://rcppido.kz>

Электронды пошта: oskc2007@mail.ru